บทบาทของการลักลอบค้ายาเสพติดในเศรษฐกิจไทย

อัมมาร สยามวาลา
ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์

คัดจาก *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์* ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๕.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
Offprint No.17

วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2535

บทบาทของการลักลอบค้ายาเสพติดในเศรษฐกิจไทย*

อัมมาร สยามวาลา
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. บทนำ

การค้ายาเสพติดเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ดูลึกลับและน่ากลัวสำหรับคนธรรมดาสามัญ ทั้งนี้เพราะการค้ายาเสพติดเป็นเรื่องที่ไม่เปิดเผย ลักษณะที่ต้องแอบแฝงซ่อนเร้นเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม ทำให้ไม่ทราบแน่ชัดว่า มูลค่าที่แท้จริงของกิจกรรมดังกล่าวมีมากน้อยเพียงไร ตามความรู้สึกของคนส่วนใหญ่วงเงินที่สะพัดในธุรกิจนี้น่าจะมีขนาดใหญ่มาก เมื่อเทียบกับกิจกรรมนอกกฎหมายชนิดอื่น ๆ อาทิ การค้าของเถื่อน ของหนีภาษี ธุรกิจซ่องโสเภณี

การดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายที่มีมูลค่ามหาศาล จำเป็นต้องอาศัยบุคคลในเครื่องแบบเพื่อช่วยดำเนินการ หรือบางครั้งก็ดำเนินการเสียเอง อำนาจทางเศรษฐกิจของการค้ายาเสพติดจึงมีผลกระทบที่สำคัญต่อระบบการเมืองและการบริหารประเทศในทางเศรษฐกิจ หากกิจกรรมดังกล่าวมีมูลค่าจนถึงระดับหนึ่ง ก็อาจจะมีผลกระทบทำให้นโยบายทางเศรษฐกิจและทางการเงินเป็นหมันไปได้ ฉะนั้น การเข้าใจถึงขนาดของรายได้ที่เกิดจากการค้ายาเสพติดและส่วนแบ่งที่ตกแก่ผู้ค้าในแต่ละระดับจึงนับว่ามีความสำคัญ อย่างน้อยก็จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและมาตรการแก้ไขปัญหาการค้ายาเสพติด และเป็นวัตถุประสงค์หลักของบทความนี้

นอกจากยาเสพติดจะเป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนแล้ว ยังก่อให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากความเสื่อมประสิทธิภาพของผู้ติดยาที่ไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง ครอบครัวและแก่ประเทศชาติได้เท่าที่ควร ซ้ำยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมในรูปของอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นโดยผู้ที่ติดยาเสพติด และความ

---

*ในการเขียนบทความนี้ ผู้เขียนได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ส. หลายท่าน ทั้งในด้านข้อมูลเอกสาร และจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการตามสมควร จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

สูญเสียเงินตราในรูปของงบประมาณที่สังคมต้องสูญเปล่าไปเพื่อปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดและอาชญากร รวมทั้งเพื่อบำบัดรักษาผู้ติดยา นอกจากนี้ยังมีความสูญเสียของสังคมในรูปการจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ธุรกิจดังกล่าวดำเนินไปได้ การเข้าใจในประเด็นหลังนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเรื่องประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของสังคม และน่าที่จะมีการศึกษาวิจัยต่อไป

เนื่องจากประเภทของ "ยาเสพติด" ที่เข้าข่ายผิดกฎหมายนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากและข้อมูลที่มีอยู่ก็มีค่อนข้างจำกัดมาก "ยาเสพติด" ในบทความนี้จึงหมายถึงเฉพาะฝิ่น เฮโรอีน กัญชา และยาม้า ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ระบาดมากในประเทศไทย

บทความนี้แบ่งเป็น 5 ตอน ตอนที่สองนำเสนอวิวัฒนาการปัญหายาเสพติดในประเทศ ตอนที่สาม กล่าวถึงสภาพการผลิต การจำหน่ายและรูปแบบการค้าของยาเสพติดแต่ละประเภท ตอนที่สี่นำเสนอวิธีการประเมินและผลการประมาณรายได้ที่เกิดขึ้นจากการค้ายาเสพติดแต่ละประเภท และส่วนแบ่งที่ตกแก่ผู้ค้า และตอนสุดท้ายเป็นบทสรุป

2. วิวัฒนาการปัญหายาเสพติดในประเทศไทย[1]

ฝิ่นเป็นพืชเสพติดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานที่สุดในประเทศไทย ฝิ่นระบาดเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยใดนั้นยังไม่ทราบแน่ชัด[2] ฝิ่นที่ระบาดในยุคแรกนั้น เป็นลักษณะของยารักษาโรค *(พลกูล ยังกินันท์ 2518 : 7-8)* จนกระทั่งยุคกรุงศรีอยุธยาตอนต้น อันตรายของฝิ่นซึ่งเป็นยาเสพติดเริ่มปรากฏแก่สังคมไทย และมีมาตรการควบคุมเป็นครั้งแรก ตามหลักฐานที่ปรากฏคือ บทหนึ่งของกฎหมายลักษณะโจร มีการลงทัณฑ์ จำคุก ริบทรัพย์แก่ผู้เสพและผู้ขาย *(ศิริวัฒน์ โอสถานุเคราะห์ 2503 : 11-12)*

ในปลายรัชกาลที่ 3 ฝิ่นระบาดมากขึ้นโดยเริ่มจากชาวจีนที่เข้ามาทำงานเป็นกรรมกร ชาวจีนอพยพเหล่านี้นำการสูบฝิ่นมาด้วย และเป็นเหตุให้ฝิ่นแพร่กระจายเข้าสู่หมู่คนไทย จนถึงข้าราชการและเจ้านาย การลอบค้าฝิ่นมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว รัชกาลที่ 3 ได้ทรงดำเนินงานปราบปรามอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะการค้าฝิ่นที่ควบคุมโดยอั้งยี่ แต่ก็ยังไม่สัมฤทธิผลมากนัก

จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 4 ความเจริญด้านการติดต่อค้าขายกับจีนได้มีมากขึ้น คนจีนที่อพยพเข้ามาและติดฝิ่นมีจำนวนมากขึ้น ความไม่สงบภายในประเทศที่เกิดขึ้นจากการค้าฝิ่นและผู้ติดฝิ่นจำนวนมากก่อให้เกิดความเดือดร้อนเป็นอันมาก ในปี พ.ศ. 2394 รัชกาลที่ 4 ได้ทรงเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับการค้า

---

[1] เนื้อหาในส่วนของวิวัฒนาการของฝิ่นในประเทศไทย ส่วนใหญ่เรียบเรียงจาก (1) *วิทย์ เทียงบูรณธรรม (2521)* (2) *เภา สารสิน (2522)* และ (3) *วิชัย โปษยะจินดา (2523)*

[2] แม้มีผู้สันนิษฐานว่า น่าจะเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้น พ.ศ. 1825 เมื่อมีการติดต่อกันระหว่างชาวจีนกับชาวไทย โดยการค้าขายทางเรือนั้น ข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นที่น่ากังขา เพราะตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น การใช้ฝิ่นเริ่มจากตะวันออกกลาง ต่อมาแผ่ขยายตัวไปสู่ประเทศอินเดียและจีนโดยผ่านทางยุโรป ในยุคนั้น ฝิ่นถูกใช้เป็นยาระงับปวด ตามพงศาวดารจีน ฝิ่นปรากฏในเมืองจีนเมื่อตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 7 โดยใช้เป็นยาแก้ท้องร่วง และเริ่มระบาดในลักษณะที่ใช้เสพติดภายหลัง พ.ศ. 2183 เป็นต้นมา ฝิ่นที่ระบาดในเมืองจีน หลังจากนั้นแต่ก่อนที่จะเกิดสงครามฝิ่น (ค.ศ. 1839-1842) นำมาจากประเทศอินเดียโดยพ่อค้าชาวปอร์ตุเกส

ฝิ่นเสียใหม่ โดยเปิดโอกาสให้ปลูกฝิ่นโดยไม่ผิดกฎหมายและให้เสพและค้าฝิ่นโดยไม่ผิดกฎหมาย เฉพาะในหมู่คนจีน โดยคาดว่าการอนุญาตให้ค้าฝิ่นควรจะทำให้พวกอั้งยี่เลิกค้าฝิ่นเถื่อนและหันมาประมูลภาษีผูกขาดจากรัฐบาล อีกทั้งยังสามารถควบคุมการค้าและสูบฝิ่นแก่คนไทยได้อีกด้วย นอกจากเหตุผลดังกล่าว ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีก 2 ประการ *ประการแรก* คือ ความพยายามหลีกเลี่ยงต่อการตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ ที่ต้องการได้สิทธิทางการค้าอย่างเสรี ซึ่งรวมทั้งการค้าฝิ่นจากประเทศไทยด้วย *ประการที่สอง* การทำสัญญาการค้ากับต่างประเทศมีผลกระทบให้รายได้ของประเทศลดลงอย่างมาก ดังนั้น หากเปิดการค้าฝิ่นขึ้นก็สามารถหารายได้จากภาษีอากรฝิ่นมาชดเชยความเสียหายทางการค้าอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาษีฝิ่นที่ได้รับจะสูงมาก เป็นอันดับที่ 5 ของรายได้ประเภทต่าง ๆ ของประเทศ ผลทางด้านสังคมเกี่ยวกับการควบคุมคนสูบฝิ่นและการค้าฝิ่นเถื่อนกลับไม่เป็นไปตามที่หวัง ในทางตรงกันข้าม การค้าฝิ่นเถื่อนยังคงมีอยู่และมีเพิ่มมากขึ้นด้วย เพราะกำไรจากการค้าฝิ่นเถื่อนสูงจนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ต้องทรงเปลี่ยนนโยบายฝิ่นซึ่งแต่เดิมให้เจ้าภาษีเป็นผู้ควบคุมผูกขาดการค้า มาเป็นการผูกขาดโดยรัฐบาล โดยรัฐบาลเข้าควบคุมการจำหน่ายและเสพฝิ่นเสียเอง รัฐบาลได้สร้างโรงงานต้มและบรรจุฝิ่น และเปิดประมูลผู้รับผูกขาดการต้มและจำหน่ายฝิ่นในประเทศ ผู้ประมูลได้เรียกว่า "นายอากร" ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่านายอากรต้องซื้อฝิ่นดิบจากรัฐบาล ฝิ่นดิบนี้รัฐบาลไทยเป็นผู้นำเข้าจากประเทศอินเดีย รวมทั้งรัฐบาลยังเป็นผู้กำหนดราคาขายปลีกอีกด้วย

นับตั้งแต่เริ่มมีการค้าฝิ่นโดยถูกกฎหมาย รายได้จากการค้าฝิ่นของรัฐบาลยังมีปริมาณสูงมากมาโดยตลอด จวบจนกระทั่งปี 2490 สัดส่วนรายได้จากภาษีอากรฝิ่นมีขนาดลดลงเรื่อย ๆ เมื่อเทียบรายได้จากการค้าชนิดอื่นจนกระทั่งสิ้นสุดในปี 2502 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประกาศเลิกการเสพฝิ่นและจำหน่ายฝิ่นทั่วราชอาณาจักร นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2502 เป็นต้นมา และให้เวลา 6 เดือนเพื่อรักษาผู้ติดฝิ่นโดยมอบให้กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย จัดให้มีสถานพยาบาลและสถานพักฟื้นสำหรับผู้ติดฝิ่นมารักษาพยาบาล

แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานใดที่ยืนยันได้ว่า เฮโรอีนเริ่มมีการลักลอบจำหน่ายเมื่อใด แต่มีหลักฐานที่พอจะยืนยันได้ว่า ทันทีที่ฝิ่นกลายเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เฮโรอีนก็ถึงมือผู้ติดฝิ่นทันที เนื่องจากผู้ที่ติดฝิ่นมาเป็นเวลานานย่อมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงเป็นลูกค้ากลุ่มใหญ่ที่แสวงหาสิ่งชดเชย ซึ่งมีผลให้การค้าเฮโรอีนมีกำไรอย่างงาม นอกจากนี้ เฮโรอีนในขณะนั้นนับเป็นยาเสพติดชนิดใหม่ที่ผู้ควบคุมและปราบปรามยังไม่รู้จัก และสามารถพกพาได้สะดวกกว่าการลักลอบค้าเฮโรอีนจึงกระทำได้ง่ายกว่าฝิ่น และมีผลให้เฮโรอีนระบาดอย่างฉับพลัน และกระจายไปทั่วประเทศนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา[3]

---

[3]มีข้อน่าสังเกตว่า ก่อนที่ประเทศไทยจะได้รู้จักเฮโรอีนในปี 2504 เฮโรอีนได้มีขายในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างถูกกฎหมายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2447 แล้ว ในลักษณะที่เป็นยาแก้หลอดลมอักเสบ ไอเรื้อรัง หืด และวัณโรค และระงับอาการปวดต่าง ๆ ได้

จากสถิติผู้เข้ารับการรักษาชี้ว่า ผู้บริโภคเฮโรอีนมีกระจัดกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย และเป็นปัญหาที่รุนแรงในเขตตัวเมือง เฮโรอีนมีการระบาดสูงสุดในกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะแหล่งชุมชนแออัดต่าง ๆ รองลงมาคือ ภาคใต้ และภาคกลางตามลำดับ สาเหตุที่ระบาดมากเพราะเป็นยาเสพติดที่มีฤทธิ์รุนแรงเป็นที่นิยมกว่ายาเสพติดชนิดอื่น สะดวกในการเสพและสามารถหาได้ง่าย ส่วนการระบาดของฝิ่นในปัจจุบัน จะมีมากในทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในหมู่ชาวไทยภูเขา

ผลจากการที่รัฐบาลได้ดำเนินการปราบปรามฝิ่นอย่างเฉียบพลันตั้งแต่ปี 2502 เป็นต้นมานั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาการค้าและเสพยาเสพติดชนิดอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง โดยมีเฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่ระบาดมากที่สุดนับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากเฮโรอีนแล้ว ยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ที่พกพาง่าย เสพง่าย และมีฤทธิ์แรงกว่าฝิ่นก็ทยอยกันมามากขึ้น เช่น มอร์ฟีน บาบิทูเรท แอมเฟตามีน โคเคอีน ฯลฯ

แอมเฟตามีน หรือที่รู้จักกันในนาม ยาม้า หรือยาขยัน จัดอยู่ในกลุ่มสารประเภทหลอนประสาทจำพวกยากระตุ้นประสาท สันนิษฐานว่า การใช้สารกระตุ้นประสาทโดยเฉพาะแอมเฟตามีนและอนุพันธ์เริ่มระบาดมากในประเทศไทย ประมาณตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา กระทรวงสาธารณสุขจึงได้หามาตรการควบคุมแอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีนให้แตกต่างไปจากยาธรรมดา โดยประกาศให้เป็นยาเสพติดให้โทษในปี 2512 ห้ามมิให้ผลิต นำเข้า ขาย และส่งออกอย่างเด็ดขาด การระบาดของยาม้าเริ่มเด่นชัดในปี 2515 เมื่อเริ่มพบผู้ป่วยที่ติดยาม้าเข้ามาบำบัดรักษา ต่อมาในปี 2518 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 โดยกำหนดให้แอมเฟตามีนและอนุพันธ์อีก 3 ชนิดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2 ที่อนุญาตให้กระทรวงสาธารณสุขมีไว้ใช้ประโยชน์เฉพาะในทางการแพทย์เท่านั้น และในปี 2521 ก็ให้ถือเป็นยาเสพติดตาม พรบ. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดปี 2519 ต่อมาในปี 2528 ได้มีการแก้ไข พรบ. ปี 2518 เสียใหม่ เพื่อเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน

ตัวยาสำคัญในยาม้าจะช่วยให้ผู้บริโภคไม่ง่วงนอน กระปรี้กระเปร่า และมีอาการเบื่ออาหาร คุณสมบัติดังกล่าวเป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้ทำงานกลางคืน ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกรในช่วงที่ต้องโหมทำงานหนักตอนฤดูการเก็บเกี่ยว และผู้ที่ต้องการลดอาหาร รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา ที่ต้องการดูหนังสือได้ดึก ๆ

ลักษณะการระบาดของยาม้านั้นยังไม่มีรายงานวิจัยที่สามารถระบุความรุนแรงของปัญหาได้ แต่งานวิจัยหลายชิ้นมักระบุว่า การใช้สารกระตุ้นประสาทมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น และยาม้าเป็นที่นิยมใช้ในหมู่คนขับรถกลางคืน เกษตรกร และนักเรียนนักศึกษา

กัญชาเป็นพืชเสพติดอีกชนิดหนึ่งที่ระบาดในประเทศไทยและมีประวัติศาสตร์ยาวนานรองจากฝิ่น กัญชาเป็นพืชที่ปลูกขึ้นได้ทั่วไป ชาวชนบทบางแห่งใช้กัญชาผสมในอาหารโดยเชื่อว่าทำให้รสชาติอาหารดีขึ้นหรือมีการเสพกัญชาเมื่อมีงานเลี้ยง แม้ว่าประเทศไทยจะมี พรบ. กัญชาห้ามการปลูกและใช้กัญชาตั้งแต่ปี 2478 กัญชายังคงเป็นพืชเสพติดที่ระบาดมากรองจากเฮโรอีน สาเหตุที่กัญชาระบาดอย่างกว้างขวางนั้นคือ การระบาดของกัญชาในต่างประเทศส่งผลให้กัญชาแห้งในประเทศมีราคาดี และเนื่องจากการปลูกกัญชาในประเทศไทยทำได้โดยง่าย

การลักลอบปลูกกัญชาเพื่อส่งออกไปขายต่างประเทศจึงมีมากขึ้น และส่งผลให้มีการใช้หรือเสพกัญชาในประเทศมากขึ้นตามไปด้วย

ผู้บริโภคกัญชา จะมีกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปทุกภาคของประเทศ กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งแพร่ระบาดกัญชาในลักษณะทางการค้ารายย่อยและเสพติด ส่วนการค้ากัญชาในระดับขายส่งและส่งออกจะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. สภาพการผลิตยาเสพติดแต่ละประเภท

3.1 ฝิ่น[4]

ฝิ่นเป็นพืชที่ปลูกได้ดีบนที่สูงจากระดับน้ำทะเล 3,000 ฟุตขึ้นไป ดังนั้น ในประเทศไทยจึงมีการปลูกฝิ่นเฉพาะบนที่สูงในภาคเหนือ โดยชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ในที่สูงระดับนี้ ได้แก่ เผ่าแม้ว เย้า อีก้อ ลีซอ และมูเซอร์ ซึ่งปลูกฝิ่นเป็นอาชีพหลัก สำหรับกระเหรี่ยงปกติมักอยู่ต่ำกว่า 3,000 ฟุต แต่มีบางหมู่บ้านขึ้นไปถางป่าทำไร่ฝิ่นในพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไป ชาวไทยภูเขาเหล่านี้จะเริ่มเตรียมที่ดินสำหรับปลูกฝิ่นประมาณเดือนสิงหาคม และเริ่มลงมือปลูกในเดือนกันยายน

การปลูกฝิ่นจะต้องได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี ต้นฝิ่นที่ขึ้นหนาเกินไปต้องถอนทิ้งบ้าง เพื่อรักษาระยะห่างระหว่างต้นให้เท่า ๆ กันประมาณครึ่งฟุต ไร่ฝิ่นจะต้องได้รับการดายหญ้าประมาณ 3 ครั้ง ก่อนที่ผลฝิ่นจะสุกพอทำการกรีดยางได้ ซึ่งจะตกอยู่ในราวเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ฝิ่นที่ปลูก ถ้าหากเป็นพันธุ์เบาซึ่งเริ่มปลูกกันในเดือนกันยายนก็จะกรีดยางได้ในเดือนธันวาคม ถ้าหากเป็นฝิ่นพันธุ์หนัก ซึ่งปลูกกันในเดือนตุลาคม ก็จะทำการกรีดยางได้ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ การกรีดยางฝิ่นนั้น ชาวเขาใช้มีดพิเศษซึ่งมีทางคม 3-5 ใบด้วยกัน ยางฝิ่นจะไหลออกมาตามแนวดิ่งที่กรีดไว้ ปล่อยไว้ชั่วันหนึ่ง ยางที่ไหลออกมานี้มีลักษณะสีขาวขุ่นคล้ายน้ำนม เมื่อกระทบอากาศภายนอกจะค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและสีดำในที่สุด ต่อจากนั้นก็ใช้มีดรูปครึ่งวงกลมปาดยางฝิ่นนั้นอีกทีหนึ่ง ยางฝิ่นที่ปาดได้นี้เป็นฝิ่นดิบที่พร้อมจะจำหน่ายได้ *(ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ 2518 : 245)* โดยทั่วไป ฝิ่น 1 ไร่สามารถให้ฝิ่นดิบประมาณ 1.5-2 กิโลกรัม ปัจจุบันการแปรรูปฝิ่นสามารถกระทำในรูปแบบอื่นคือ แปรรูปจากลำต้นฝิ่นโดยทำกันแบบเป็นอุตสาหกรรม เริ่มจากการกลั่นอัลกาลอยด์จากต้นฝิ่นที่โตเต็มที่ และตากแห้งแล้ว จากนั้นนำไปทำเป็นของเหลว แท่งแข็ง หรือเป็นผง

ผลผลิตจากต้นฝิ่นสามารถนำไปแปรรูปได้หลายแบบ กล่าวคือ ฝิ่นดิบเมื่อนำมาเคี่ยวไฟจะกลายเป็น "ฝิ่นสุก" ซึ่งสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นมอร์ฟีนและเฮโรอีน ฝิ่นดิบที่ได้นี้มีสีน้ำตาลมีกลิ่นแรง สามารถนำไปสูบนัดแทนยานัตถุ์หรือกินก็ได้

ปัจจุบัน ฝิ่นที่ลักลอบปลูกในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย และตาก พื้นที่ปลูกฝิ่นครอบคลุมบริเวณกว่า 10 ล้านไร่ เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านกว่า 1,000 หมู่บ้านและประชากรกว่า 200,000 คน ผลผลิต

---

[4]เรียบเรียงจาก *วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม (2521)* และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ส. บางท่าน

ฝิ่นในประเทศมีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดในช่วงสามสิบปีที่ผ่านมาอย่างชัดเจน (ดูรูปที่ 1) ผลผลิตฝิ่นลดลงจาก 145 ตัน ในช่วง พ.ศ. 2503-2512 มาเป็น 30 ตัน โดยเฉลี่ยในช่วงปี 2527-2533 ก่อนปี พ.ศ. 2527 ยังไม่มีการตัดทำลายไร่ฝิ่นโดยทางการ[5] ผลผลิตฝิ่นในประเทศไทยตกประมาณ 37.8 ตันโดยเฉลี่ย ภายหลังจากปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา ผลผลิตฝิ่นจะถูกทำลายไปโดยเฉลี่ยปีละ 11 ตัน เหลือเป็นผลผลิตจากฝิ่นในรูปฝิ่นดิบและสุกปีละ 27-30 ตันโดยเฉลี่ย (ตารางที่ 1) ประมาณว่าผลผลิตฝิ่นส่วนนี้จะถูกบริโภคหมดโดยผู้บริโภคในประเทศ ซึ่งได้แก่ ชาวเขาในภาคเหนือและชาวม้งอพยพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคาดว่ามีผู้เสพฝิ่นอยู่ประมาณ 35,000 คน จากจำนวนชาวเขาทั้งหมด 548,271 คนในปี 2532 (คิดเป็นร้อยละ 6.4 ของชาวเขาทั้งหมด) ปริมาณการบริโภคฝิ่นของชาวเขาที่ติดยาเหล่านี้จะตกประมาณ 33 ตันต่อปี ซึ่งใกล้เคียงกับปริมาณการผลิตในประเทศ

นอกจากฝิ่นที่ผลิตได้ในประเทศไทยแล้ว ฝิ่นอีกส่วนหนึ่งจะถูกลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีแหล่งเพาะปลูกขนาดใหญ่ในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ[6] (บริเวณพรมแดนจดประเทศไทย ลาว และพม่า ดูรูปที่ 2) ประมาณว่าในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำสามารถผลิตฝิ่นได้ 1,800-2,500 ตันต่อปี หากหักส่วนที่ถูกตัดฟัน เสพโดยผู้เพาะปลูก และสูญเสียไปตามธรรมชาติแล้ว ฝิ่นดิบที่สามารถผลิตได้จากบริเวณนี้ตกประมาณ 1,000-1,200 ตันต่อปี ฝิ่นดิบที่ผลิตได้จะถูกส่งผ่านไปยังผู้ซื้อในต่างประเทศได้หลายทาง โดยผ่านไปยังมณฑลยูนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ไปยังประเทศพม่าและอินเดีย และผ่านมายังประเทศไทย ประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศทางผ่านที่สำคัญ เนื่องจากมีการคมนาคมที่สะดวกที่สุด ผลผลิตส่วนที่ไหลผ่านประเทศไทยส่วนหนึ่งจะถูกนำไปสกัดเป็นเฮโรอีนและมอร์ฟีน ส่วนที่เหลือก็จะถูกส่งไปยังตลาดกรุงเทพฯ และบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคใต้เพื่อส่งออกไปประเทศอื่น ๆ ต่อไป

3.2 เฮโรอีน[7]

การผลิตเฮโรอีนต้องใช้วัตถุดิบที่สำคัญ 2 อย่าง คือ ฝิ่นสุก และน้ำยาเคมี 2 ชนิด (Acetic Anhydride และ Acetyl Chloride) การผลิตเฮโรอีน 1 กิโลกรัม จำเป็นต้องใช้ฝิ่นสุกประมาณ 10 กิโลกรัม กับน้ำยาเคมีอีกจำนวนหนึ่ง ก่อนปี 2504 ประเทศไทยยังไม่ได้มีการควบคุมการนำเข้า Acetic Anhydride ซึ่งเป็นกรดที่ใช้กันทั่วไปในอุตสาหกรรมการผลิตหลายชนิด อาทิ เส้นใย ยาแอสไพริน สี พลาสติก ฯลฯ จนกระทั่งปี 2504 ปริมาณนำเข้า Acetic Anhydride เพิ่มสูงมากอย่างผิดปกติจาก 4,854 กิโลกรัมในปี 2501 เป็น 777,330 กิโลกรัมในปี 2504 กระทรวงเศรษฐการ (ปัจจุบันคือกระทรวงพาณิชย์)

---

[5]ก่อนปี 2527 การปราบปรามการปลูกฝิ่นของชาวไทยภูเขาจะใช้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเป็นตัวนำ ทั้งนี้เพราะการใช้มาตรการปราบปรามกลับมีผลให้เกิดปัญหาอย่างอื่นติดตามมา เช่น ปัญหาการอพยพ ปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย ปัญหาด้านลัทธิ ดังนั้น การที่จะให้ชาวไทยภูเขาเหล่านี้หยุดการปลูกฝิ่น ก็ต้องหาวิธีการเกษตรอย่างอื่นที่สามารถชดเชยรายได้จากฝิ่น

[6]จากข้อมูลของกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกาประมาณว่าพื้นที่ปลูกฝิ่นบริเวณสามเหลี่ยมทองคำคิดเป็นกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ปลูกฝิ่นทั่วโลก (ดูตารางที่ 2)

[7]เรียบเรียงจาก *วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม (2521)*

รูปที่ 1 ผลผลิตฝิ่นในประเทศไทย

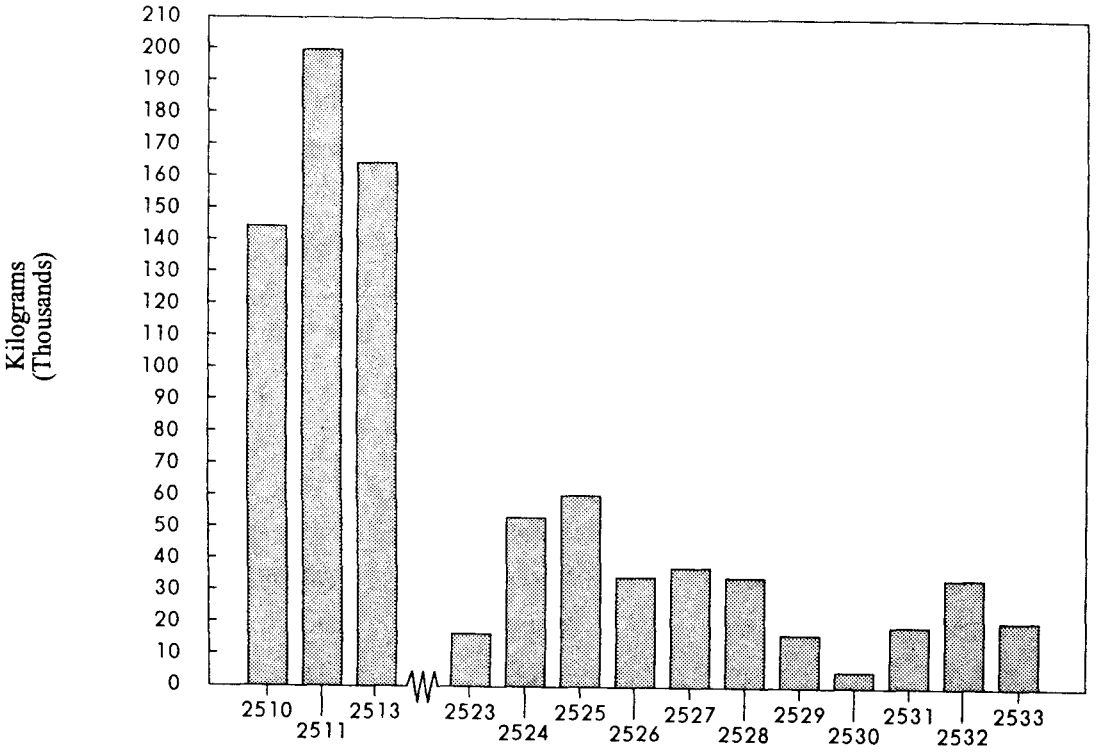

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

ตารางที่ 1
ประมาณการพื้นที่ปลูกฝิ่น ผลผลิตฝิ่นก่อนและหลังตัดทำลาย
บริเวณภาคเหนือของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2532

ปีเพาะปลูก[1]	ประมาณการพื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ประมาณการผลผลิตฝิ่นก่อนตัดทำลาย (กิโลกรัม)	จำนวนไร่ฝิ่นที่ถูกตัดทำลาย (ไร่)	ประมาณการผลผลิตฝิ่น[2] หลังตัดทำลาย (กิโลกรัม)
2522/23	26,440	14,085	-	14,085
2523/24	37,661	48,565	-	48,565
2524/25	46,196	57,178	-	57,178
2525/26	34,568	33,527	-	33,527
2526/27	43,833	35,949	-	35,949
2527/28	54,854	34,674	3,230	32,523.12
2528/29	25,789	25,896	11,150	13,639.00
2529/30	23,470	24,292	19,769	3,849.00
2530/31	28,443	27,191	10,876	16,864.32
2531/32	30,100	49,966	10,859	31,940.06
2532/33	26,109	45,951	14,970	19,604.64

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : [1]หมายถึง ปีที่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บผลิตผล ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2522-2527 ไม่มีการตัดทำลายไร่ฝิ่น

[2]ประมาณการโดยผู้เขียน โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

ผลผลิตฝิ่นหลังตัดทำลาย = พื้นที่ปลูกฝิ่นหลังตัดฟัน คูณ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่

ตารางที่ 2
พื้นที่เพาะปลูกฝิ่น พ.ศ. 2527-2530

(หน่วย : เฮกแตร์)

ประเทศ	2527	2528	2529	2530
สามเหลี่ยมทองคำ				
- ลาว	<----------	16,000-47,000	----------	----->
- พม่า	65,000	70,000	144,600	108,080
- ไทย	6,933	8,780	4,750	6,900
เม็กซิโก	5,200	7,500	6,000	7,360
อัฟกานิสถาน	-	-	9,950	18,500
ปากีสถาน	1,750	2,770	7,805	11,270

ที่มา : กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา. "รายงานแผนนโยบายควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ พ.ศ. 2530 และ 2531"

หมายเหตุ : 1 เฮกแตร์ เท่ากับ 6.25 ไร่

จึงได้กำหนดมาตรการควบคุมโดยกำหนดให้ผู้นำเข้าต้องขออนุญาตเสียก่อน ปัจจุบันสารเคมีทั้ง 2 ชนิดนี้ถือเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 4 ที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 ห้ามมิให้ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ครอบครอง ยกเว้นแต่จะได้รับอนุญาตโดยคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ปัจจุบัน สารเคมีทั้งสองมักจะถูกลักลอบนำเข้าทางภาคใต้และทางภาคเหนือของประเทศไทย มีข้อน่าสังเกตว่า น้ำยาเคมีทั้งสองส่วนใหญ่จะลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศแทนที่จะทำการผลิตเอง ทั้ง ๆ ที่เทคโนโลยีการผลิตไม่ซับซ้อนนัก ข้อสันนิษฐาน คือ ต้นทุนการผลิตในประเทศคงสูงกว่าราคานำเข้ามาก เนื่องจากผู้ผลิตเฮโรอีนสามารถหาซื้อได้จากโรงงานผลิตขนาดใหญ่ที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน

นอกจากฝิ่นสุกและสารเคมีทั้งสองชนิดดังกล่าวแล้ว การผลิตเฮโรอีนยังจำเป็นต้องใช้สารเคมีอีกหลายชนิดด้วยกัน แต่เป็นสารเคมีที่หาซื้อได้ทั่วไปตามท้องตลาด เช่น อีเทอร์ และคลอโรฟอร์ม ปัจจุบัน น้ำยาเคมีสองชนิดหลังนี้ถือเป็นโภคภัณฑ์ที่ถูกควบคุมตามพระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. 2495 ห้ามมิให้ขนย้าย จำหน่าย ใช้แปลงสภาพหรือโอนการครอบครองเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับ 8 จังหวัดในภาคเหนือ และ 5 จังหวัดในภาคใต้[8]

โรงงานผลิตเฮโรอีนส่วนใหญ่จะตั้งกระจายอยู่

[8]พระราชกฤษฎีกาควบคุมโภคภัณฑ์ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2525 ออกความตามพระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. 2495 (คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 99 ตอนที่ 91 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2525)

บริเวณชายแดนระหว่างไทยกับพม่าและลาว โรงงานเหล่านี้มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายหลบหนีการจับกุมได้ง่าย ประมาณว่าในปี 2532 โรงงานผลิตเฮโรอีนในบริเวณพรมแดน 3 ประเทศมีประมาณ 20 โรง และประมาณว่ามีเฮโรอีนที่ผลิตได้จากบริเวณดังกล่าวและไหลผ่านประเทศไทยไม่น้อยกว่าร้อยตันต่อปี

3.3 กัญชา[9]

กัญชาเป็นพืชล้มลุกจำพวกหญ้า ปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง โดยเริ่มปลูกช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และเก็บเกี่ยวได้ช่วงพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ การปลูกกัญชาเริ่มจากการเพาะเมล็ดพันธุ์หลังจากนั้น 1 เดือน เมื่อต้นกัญชาสูงประมาณ 20-30 ซม. ก็นำออกจากแปลงเพาะปลูกใส่หลุมที่ขุดเตรียมไว้ได้ เมื่อกัญชาอายุได้ 5 เดือน ก็จะแก่เต็มที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ แหล่งเพาะปลูกในประเทศที่ใหญ่ที่สุดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดนครพนม สกลนคร และหนองคาย รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และจังหวัดของทะเลฝั่งภาคใต้ การเพาะปลูกกัญชามักจะอยู่ในบริเวณป่าลึก ป่าสงวน หรือในเขตทุรกันดาร หรือในอดีตจะอยู่ในพื้นที่แทรกซึมของกลุ่มคอมมิวนิสต์ การควบคุมการเพาะปลูกกัญชาค่อนข้างประสบกับปัญหามาก เนื่องจากแหล่งเพาะปลูกกระจัดกระจายมาก และชาวบ้านมักจะปลูกกัญชาระยะเวลาหลังฤดูทำนาเพื่อเพิ่มพูนรายได้ นอกจากนั้นการเพาะปลูกและบำรุงรักษากัญชาทำได้ง่าย ให้ผลรวดเร็ว สามารถเก็บเกี่ยวได้ภายใน 6 เดือน กัญชาสุกที่ได้จะถูกนำไปหั่นและตากแห้ง กัญชาสด 1 กิโลกรัม เมื่อตากแห้งแล้วจะเหลือน้ำหนักเพียงหนึ่งในสี่ การขนส่งกัญชามักจะกระทำในรูปของกัญชาแห้งเพื่อลดเนื้อที่และน้ำหนักในการขนส่ง นอกจากนั้น การค้ากัญชามักไม่มีปัญหาเรื่องตลาด เพราะจะมีพ่อค้าเข้าไปติดต่อซื้อถึงแหล่งเพาะปลูก รวมทั้งยังให้การสนับสนุนทางการเงินก่อนการเพาะปลูกอีกด้วย

ก่อนปี 2530 ประเทศไทยนับเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายกัญชารายใหญ่ของโลก สำนักงาน ป.ป.ส. ประมาณว่าในปัจจุบันกัญชาแห้งที่ผลิตได้ในประเทศไทยตกประมาณ 20 ตันต่อปี กัญชาที่ผลิตจากประเทศไทยมีคุณภาพดี เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ ในปี 2530 เริ่มพบว่า กัญชาแห้งบางส่วนถูกลักลอบนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ประมาณว่ากัญชาแห้งที่ลักลอบนำเข้าประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 200 ตันต่อปี ผลผลิตกัญชาส่วนนี้ตกประมาณร้อยละ 50 ของกัญชาที่ขายกันในตลาดโลก

3.4 ยาม้า[10]

ยาม้าที่จำหน่ายในประเทศไทยมักจะมีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบน น้ำหนักเฉลี่ย 70-120 มิลลิกรัม ยาม้าที่ขายกันในประเทศไทยมีทั้งยาม้าแท้ (ประกอบด้วย แอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน) และยาม้าเทียม ยาม้าที่จำหน่ายส่วนมากจะเป็นยาม้าเทียม ซึ่งมีส่วนผสมของสารกระตุ้นประสาท

---

[9] รวบรวมจาก *เภา สารสิน (2522)* และ *วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม (2521)* และเอกสารของสำนักงาน ป.ป.ส. รวมทั้งจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ส. หลายท่าน

[10] เรียบเรียงจากเอกสารของสำนักงาน ป.ป.ส.

รูปที่ 2
บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

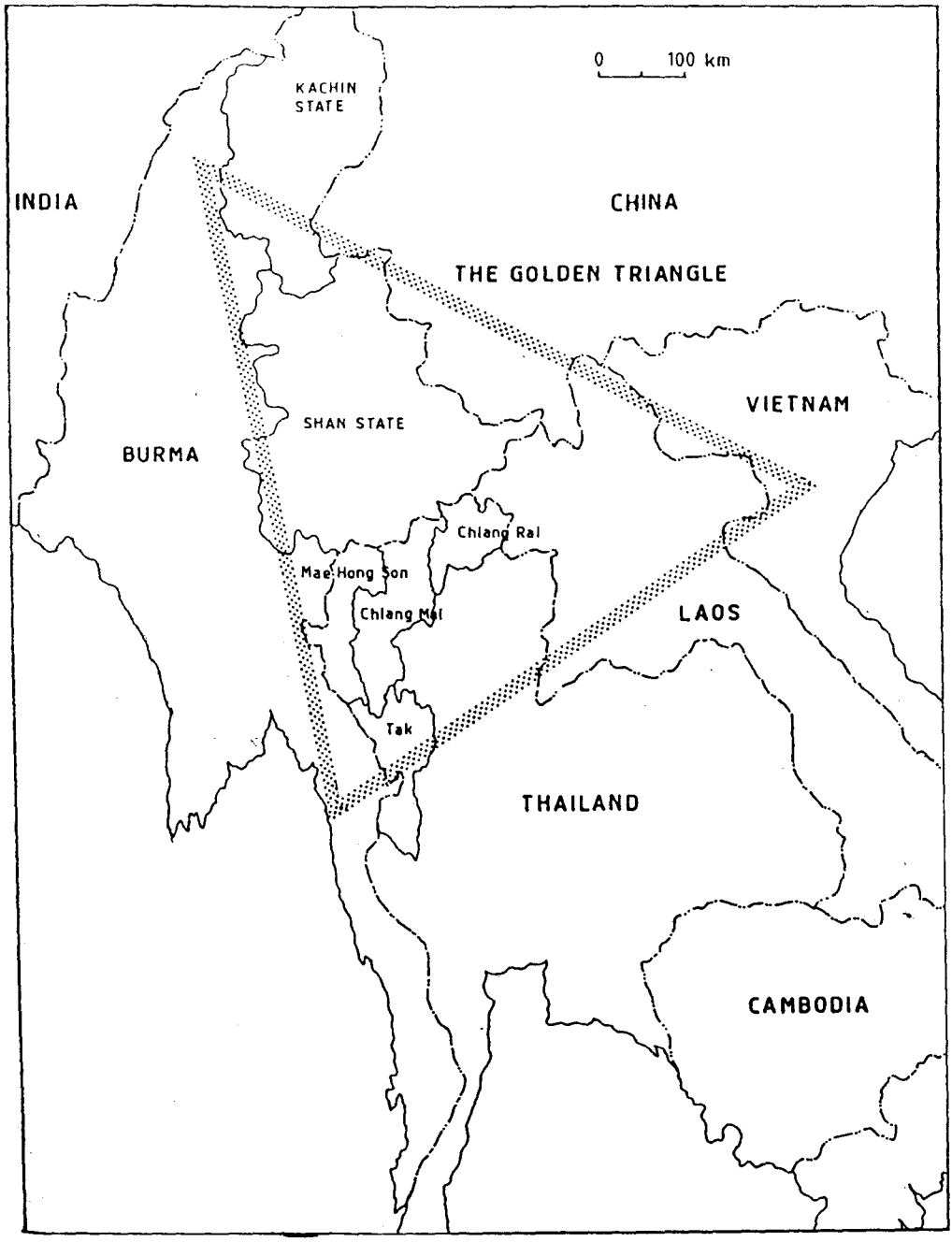

ที่มา : McCoy, A. W., et al. *The Politics of Heroin in Southeast Asia* (Harper & Row Publishers, New York, 1972).

ชนิดอื่นเป็นองค์ประกอบหลัก จากการตรวจสอบยาม้าที่จับกุมได้พบว่า ใน 1 เม็ด มีปริมาณสารแอมเฟตามีนบริสุทธิ์เพียง 3-10 % ของน้ำหนัก

ก่อนปี 2518 การผลิตยาม้ากระทำได้โดยนำเข้าหัวเชื้อแอมเฟตามีนจากต่างประเทศทั้งทางเรือและทางอากาศ เพื่อนำมาผสมผลิตอัดเม็ดในประเทศไทย หลังปี 2518 แอมเฟตามีนและอนุพันธ์จัดเป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย ผู้ค้าจึงหลีกเลี่ยงโดยลักลอบนำเข้าโดยระบุเป็นสินค้าผ่านแดน แต่ความเป็นจริงเป็นสินค้าที่ลักลอบนำเข้าประเทศไทย การนำเข้าส่วนใหญ่จะนำเข้าประมาณกว่า 100 ก.ก. ในแต่ละครั้ง หัวเชื้อที่ได้จะถูกนำไปผสมผลิตในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงและภาคกลาง การผลิตยาม้ามีองค์ประกอบหลักอยู่ที่สารเคมี ในปัจจุบันพบว่า ผู้ค้ายาม้าสามารถผลิตหัวเชื้อแอมเฟตามีนได้เองในประเทศไทย โดยอาศัยสารเคมีที่ยังไม่ผิดกฎหมายและหาได้ภายในประเทศไทยเป็นวัตถุดิบในการผลิต[11]

แหล่งผลิตยาม้าที่สำคัญสันนิษฐานว่า อยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และภาคกลาง เนื่องจากการผลิตหัวเชื้อหรือผลิตยาม้าไม่จำเป็นต้องใช้เนื้อที่มากนัก สารเคมีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตหาได้ง่ายในกรุงเทพฯ ตลอดจนนักเคมีชาวต่างประเทศสามารถเดินทางได้สะดวก นอกจากนี้กรุงเทพฯ ยังเป็นศูนย์กลางในการกระจายผลผลิตไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ได้สะดวกที่สุด

ในการจำหน่ายยาม้าผู้ผลิตจะประทับเครื่องหมายการค้าบนเม็ดยา โดยผู้ผลิตแต่ละรายจะใช้เครื่องหมายการค้าชนิดเดียว หลังจากนั้นก็จะบรรจุถุง ๆ ละ 200 เม็ด เพื่อขายส่งให้ลูกค้าในภูมิภาคต่าง ๆ กลุ่มผู้ค้ายาม้าจะเป็นกลุ่มเครือญาติที่มีความไว้วางใจกันอย่างดี

ยาม้าส่วนมากจะมีจำหน่ายตามสถานีบริการเชื้อเพลิงหรือปั๊มน้ำมัน การศึกษาของนายปัญญา วรรณสถิตย์และคณะ ระหว่างปี พ.ศ. 2523-2525 พบว่าร้อยละ 85 ของปั๊มน้ำมันที่จำหน่ายยาม้า จะตั้งอยู่บนทางหลวงแผ่นดินสายหลักที่มุ่งสู่ภาคต่าง ๆ ของประเทศ การศึกษายังค้นพบอีกว่า ยาม้าที่สถานีบริการเชื้อเพลิงจำหน่ายให้แก่ผู้ขับรถบรรทุกมีเพียงร้อยละ 7 เท่านั้น ที่เป็นแอมเฟตามีนหรือเมทแอมเฟตามีน ส่วนอีกร้อยละ 93 ของยาม้าที่จำหน่ายจะมีส่วนผสมของสารเคมีอื่น ๆ ด้วย *(ปัญญา วรรณสถิตย์และคณะ 2525)* แหล่งขายปลีกยังแอบแฝงอยู่ในรูปการค้าประเภทต่าง ๆ ที่เป็นจุดแวะพักของผู้บริโภคยาม้า เช่น ร้านอาหาร ร้านขายพวงมาลัย ร้านปะยาง และร้านขายยา เป็นต้น

4. รูปแบบการค้ายาเสพติด[12]

โดยทั่วไปการลักลอบค้ายาเสพติดดำเนินไปโดยใช้เงินสด เนื่องจากการค้ายาเสพติดเกี่ยวข้องกับวงเงินจำนวนมหาศาล การยักย้ายถ่ายเทเงินตราจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญของการค้านี้ กระบวนการเพื่อยักย้ายถ่ายเทเงินตราเพื่อไปสนับสนุนการปลูก การดำเนินการผลิต การขนส่ง และการส่งกำไรกลับ

---

[11] สารดังกล่าว คือ เกลืออีฟีดรีน ปัจจุบันสารตัวนี้ยังไม่ถูกกำหนดให้เป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เนื่องจากสามารถใช้เป็นส่วนผสมของยารักษาโรคอีกหลายชนิด เช่น ยาขยายหลอดลม ยาแก้หอบหืด เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเป็นสารที่ใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในยาม้าปลอมและยาอีซึ่งระบาดมากเช่นกันในปัจจุบัน

[12] เนื้อหาส่วนใหญ่ในส่วนนี้ได้จากการสัมภาษณ์และเอกสารของ ป.ป.ส.

จะเกี่ยวข้องกับบัญชีเงินในธนาคาร และแหล่งพักเงินระหว่างทาง เช่น บริษัทปลอมที่ทำขึ้นเพื่อบังหน้า อาทิ บริษัทท่องเที่ยว หรือ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เป็นต้น

องค์การค้ายาเสพติดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มักจะเป็นกิจการของคนคนเดียวและเป็นกิจการส่วนตัว โดยปกติจะประกอบด้วยคนที่เป็นญาติกันหรือมีความสัมพันธ์แบบลึกซึ้ง

4.1 การค้าฝิ่นและเฮโรอีน

ก่อน พ.ศ. 2515 ตามบริเวณชายแดน พอย่างเข้าฤดูกรีดฝิ่นประมาณเดือนธันวาคม-ปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ่อค้ายาเสพติดส่วนใหญ่เป็นจีนฮ่อจะขึ้นไปซื้อฝิ่นจากชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มีอาชีพปลูกฝิ่น เช่น แม้ว ลีซอ เป็นต้น โดยนำสินค้าที่ชาวเขาต้องการไปตั้งเป็นร้านค้ารับซื้อหรือแลกเปลี่ยนฝิ่นกับชาวเขา บางรายอาจอยู่ในรูปพ่อค้าเร่ จากนั้นจะนำไปรวมไว้ที่จุดรวมฝิ่นในบริเวณป่าเขาลึกเข้าไปในดินแดนพม่า หลังจากนั้นจะลำเลียงฝิ่นมายังบริเวณชายแดนไทยพม่าโดยใช้ม้าต่างล่อต่างเป็นขบวนลำเลียง และมีกองกำลังคุ้มกันมากน้อยตามจำนวนฝิ่น ฝิ่นเหล่านี้จะถูกนำไปผลิตเฮโรอีนหรือมอร์ฟีน โดยลักลอบผลิตในป่าทึบบริเวณชายแดนไทยบ้าง และบริเวณชายแดนพม่าบ้าง เฮโรอีนที่ผลิตได้จะถูกส่งไปขายที่ประเทศเวียดนามใต้ (ซึ่งได้เลิกไปเมื่อสงครามระหว่างเวียดนามใต้กับเวียดนามเหนือได้ยุติ) ส่วนฝิ่นสุกกับมอร์ฟีนถูกส่งไปฮ่องกงและที่นั่นพ่อค้าจะผลิตเป็นเฮโรอีน เพื่อส่งไปขายในประเทศอื่น ๆ ต่อไป กระบวนการลำเลียงฝิ่นและเฮโรอีนก่อนปี 2516 สามารถแสดงได้ดังรูปที่ 3

ครั้น พ.ศ. 2516 รัฐบาลไทยได้ระดมกำลังทั้งตำรวจและทหารปราบปราม เพื่อสกัดกั้นกองคาราวานหรือขบวนลำเลียงฝิ่นข้ามเขตแดนเข้ามาในประเทศไทย ในขณะเดียวกันก็ค้นหาและปราบปรามทำลายแหล่งเก็บซ่อนฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน และโรงงานผลิตเฮโรอีนทั้งหลายในภาคเหนือของประเทศไทยด้วย การรณรงค์ปราบปรามดังกล่าวปรากฏว่าขบวนลำเลียงฝิ่นได้หยุดชะงักภายในดินแดนพม่า ไม่กล้าข้ามแดนเข้ามา และโรงงานผลิตทั้งหลายได้พากันย้ายเข้าไปอยู่ในเขตควบคุมของชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่า แม้ว่าจะไม่ลึกเข้าไปในดินแดนพม่ามาก แต่ก็พ้นเงื้อมมือกฎหมายของฝ่ายไทย หลังจากนั้นต่อมา องค์การค้ายาเสพติดของบุคคลเชื้อสายจีนก็เริ่มเห็นลู่ทางว่า ทวีปยุโรปพร้อมที่จะเป็นตลาดเฮโรอีนจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงทำให้เกิดเส้นทางลำเลียง และวิธีการที่จะลักลอบขนเฮโรอีนจากรัฐฉานไปสู่ศูนย์กลางจำหน่ายยังประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปมีที่เมืองอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ สำหรับประเทศไทยในฐานะที่อยู่ติดกับบริเวณที่ตั้งของแหล่งผลิต ซึ่งประกอบกับมีถนนหนทางที่สะดวก มีท่าอากาศยานกรุงเทพฯ และมีชาวจีนหรือบุคคลเชื้อสายจีนอยู่มาก ประเทศไทยจึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นศูนย์ดำเนินการค้ายาเสพติด ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีกลุ่มค้ายาเสพติดหลายกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และมีการสร้างข่ายงานลักลอบค้ายาเสพติดขึ้นนับแต่การลำเลียงเฮโรอีนจากชายแดนไทย-พม่า เข้าสู่ภาคเหนือของประเทศไทย การส่งต่อเข้ามากรุงเทพฯ การจัดการวางข่ายงานค้ายาเสพติดกับต่างประเทศ

ผู้ค้าเฮโรอีนมีหลายระดับ เช่น พ่อค้าระดับย่อย ๆ ตามท้องถนน จำหน่ายทีละหลอดสองหลอด หรือ รับมาบรรจุหลอดและส่งให้เด็กนำไปขาย อีกระดับหนึ่งคือพ่อค้าส่ง ทำหน้าที่ติดต่อหาซื้อจากทางเหนือเพื่อส่งให้กลุ่มข้างต้น มักจะเป็นพ่อค้าอิสระ เช่น

รูปที่ 3
เส้นทางการลำเลียงฝิ่นและเฮโรอีน ก่อนปี 2516

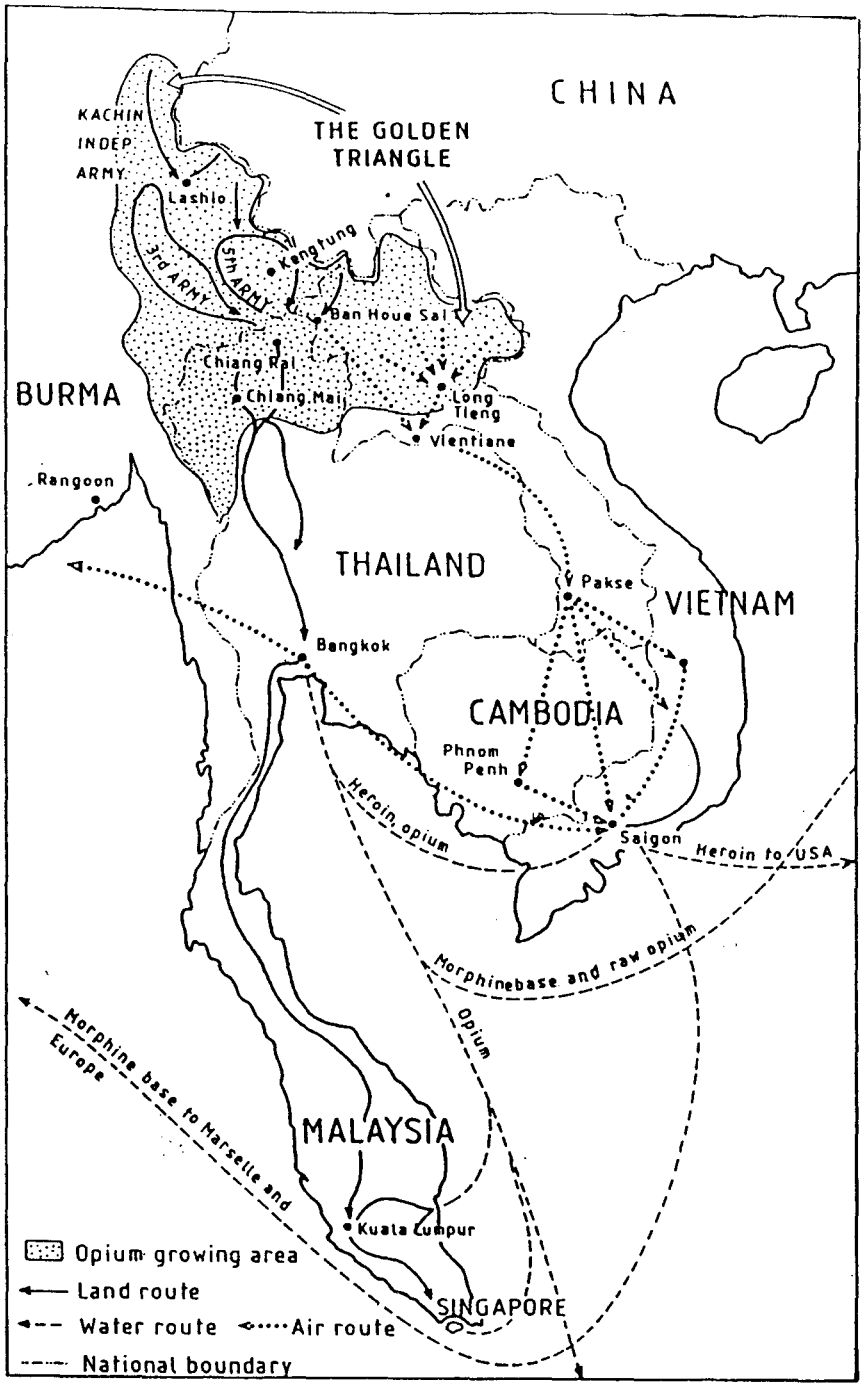

ที่มา : *McCoy, et. al. (1972)*

พ่อค้าในกรุงเทพฯ อีกระดับหนึ่งเป็นพ่อค้าส่งขนาดใหญ่หรือพ่อค้าส่งออก มักเป็นองค์กรขนาดใหญ่ มักจะควบคุมระบบการค้าตั้งแต่จุดที่เก็บเกี่ยวฝิ่นตลอดขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ ไปจนถึงการขนส่งไปยังผู้ขายส่งในต่างประเทศ เมื่อขนส่งไปยังจุดหมายที่ตกลงกันแล้วจะมีผู้คอยรับสินค้าอีกทอดหนึ่ง แล้วยังมีผู้จ่ายเงิน ซึ่งเป็นคนละฝ่ายกับผู้รับสินค้าตลอดจนมีคนเก็บบัญชีด้วย ซึ่งมีอยู่หลายกลุ่ม คือที่กรุงเทพฯ เชียงใหม่ และหาดใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีผู้ค้าที่ค้าฝิ่นเพียงอย่างเดียว จะดำเนินการส่งออกด้วยตนเอง ส่วนมากเป็นพ่อค้าในภาคเหนือและเป็นผู้ค้าคนละกลุ่มกับผู้ค้าเฮโรอีน

ในขบวนการค้าเฮโรอีนกับต่างประเทศ จะมีการจ่ายเงินเป็นงวด ๆ โดยทั่วไปแบ่งเป็น 3 งวด คือ ติดต่อซื้อขายครั้งแรก ช่วงที่สินค้าอยู่ในระหว่างทาง และเมื่อถึงมือผู้ค้าในต่างประเทศ โดยทั่วไป พ่อค้าไทยขอบจะเป็นผู้ดำเนินการลำเลียงเองจนถึงมือผู้ค้าในต่างประเทศ โดยจะบวกค่าดำเนินการขนส่งประมาณ 50,000 บาทต่อเฮโรอีน 700 กรัม การลำเลียงในลักษณะข้างต้นจะเป็นการซื้อขายกันในปริมาณมาก

ในกระบวนการค้าฝิ่นและเฮโรอีนที่มีปริมาณมาก ผู้ซื้อผู้ขายมักจะเป็นคนที่สามารถไว้เนื้อเชื่อใจได้ หรือมักเป็นกลุ่มเครือญาติกัน ดังนั้นจะไม่มีการแย่งลูกค้ากันเอง ยกเว้นกรณีที่มีการหักหลังกันเอง ในกรณีที่ตนเองถูกจับก็สามารถแนะนำลูกค้าของตนเองให้กับผู้ค้ากลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นญาติได้

การกำหนดราคา ราคาเฮโรอีนในภาคเหนือจะถูกกำหนดโดยความต้องการในและนอกประเทศ และปริมาณเฮโรอีนที่ผลิตได้จากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ หากพิจารณาโครงสร้างราคาของเฮโรอีนจะเห็นว่า ราคาเฮโรอีน ณ แหล่งผลิตจะต่ำมาก แล้วสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อผ่านขั้นตอนการจำหน่าย (ดูตารางที่ 3) ส่วนต่างของราคาในระดับต่าง ๆ จะสะท้อนต้นทุนการดำเนินการรวมทั้งค่าความเสี่ยงต่อการถูกจับ และกำไรในการประกอบการ ต้นทุนการดำเนินการจะประกอบด้วยต้นทุนสินค้า ค่าขนส่ง และค่าสินบน ประมาณว่าต้นทุนในส่วนแรกนี้น้อยกว่าค่าความเสี่ยงและกำไรมาก ทั้งนี้เพราะการค้าเฮโรอีนมีความเสี่ยงมาก จำเป็นต้องมีการไว้เนื้อเชื่อใจกัน และผูกพันกันเป็นเจ้าประจำ ทำให้ต้องมีการเลือกสรรผู้ค้าและกีดกันผู้ค้ารายใหม่ ส่วนต่างทางการค้า (Marketing Margin) หรือผลต่างของราคาในแต่ละขั้นตอนจะมากที่สุดในขั้นตอนการส่งออกและแปรผันกับระยะทางจากจุดส่งออกถึงแหล่งรับซื้อในต่างประเทศ กล่าวคือ ราคาเฮโรอีนในสหรัฐอเมริกาย่อมแพงกว่าราคาในฮ่องกงและในมาเลเซียตามลำดับ ส่วนราคาขายปลีกของเฮโรอีนต่อกิโลกรัมจะแพงกว่าราคาขายส่งหลายเท่าตัว เนื่องจากความเสี่ยงหรือโอกาสที่จะถูกจับกุมมีมากขึ้น โอกาสที่จะถูกจับกุมนี้จะแปรผันโดยตรงกับจำนวนครั้งที่ค้าเฮโรอีน ดังนั้น ในขั้นตอนการจำหน่ายให้แก่ผู้เสพเฮโรอีนจำนวนครั้งที่มีการแลกเปลี่ยนจึงมีมากที่สุด และโอกาสถูกจับก็จะมากที่สุดด้วย นอกจากนี้ ราคาเฮโรอีนที่แท้จริงในระดับขายปลีกจะสูงขึ้นไปอีกเนื่องจากในแต่ละขั้นตอนการจำหน่าย เฮโรอีนจะถูกผสมให้เจือจางลงเพื่อเพิ่มกำไรให้แก่ผู้ค้า (ดูตาราง ที่ 4)

ราคาเฮโรอีนที่จำหน่ายในต่างประเทศแต่ละปีจะมีการผันผวนขึ้นลงมาก (ดูรูปที่ 4) ขึ้นกับสภาวะการผลิตฝิ่นและผลการจับกุมเป็นสำคัญ กล่าวคือ ปีใดที่ผลผลิตหลังตัดทำลายมีมาก ราคาจะลดลง ในทางกลับกันปีที่ผลผลิตน้อย ราคาก็จะสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะความต้องการบริโภคเฮโรอีนจะไม่แปรเปลี่ยนมาก เนื่องจากผู้ที่ติดเฮโรอีนจะหาสิ่งอื่น

ตารางที่ 3
ราคาขายส่งเฮโรอีนในแต่ละตลาด ปี 2532

ราคาเฮโรอีน (เบอร์ 4)	ราคา (บาทต่อกิโลกรัม)
ณ แหล่งผลิต (ภาคเหนือ)	92,857 - 128,572
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	114,286 - 185,715
กรุงเทพมหานคร	157,143 - 185,715
ภาคใต้	171,429 - 214,286
มาเลเซีย	200,000 - 220,000
ฮ่องกง	300,000 - 330,000
สหรัฐอเมริกา	2,600,000 - 5,500,000

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

มาทดแทนได้ยาก

อาจกล่าวได้ว่า ตลาดการค้าเฮโรอีนมีลักษณะเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) กล่าวคือ มีผู้ขายจำนวนน้อยราย มีการกีดกันผู้ค้ารายใหม่ มีการระบุตรายี่ห้อเพื่อสะท้อนคุณภาพและแหล่งผลิต และมักจะค้าขายกันในกลุ่มที่รู้จักกัน

ส่วนราคาฝิ่นดิบในประเทศไทยจะถูกกำหนดโดยปริมาณฝิ่นที่ผลิตได้จากสามเหลี่ยมทองคำ ความต้องการฝิ่นเพื่อส่งออกและแปรรูปเพื่อผลิตเฮโรอีนในประเทศ รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองและความรุนแรงในการปราบปรามองค์การผู้ค้าฝิ่น

ราคาฝิ่นมีความสัมพันธ์กับราคาเฮโรอีนอย่างใกล้ชิด เคลื่อนไหวขึ้นลงในทิศทางเดียวกัน (ดูรูปที่ 5)

ราคาฝิ่นดิบในตลาดต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะเดียวกับราคาเฮโรอีน กล่าวคือ จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อระยะทางไกลจากแหล่งผลิต (ดูตารางที่ 5)

4.2 การค้ากัญชา

การลักลอบค้ากัญชาแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะสำคัญคือ การค้าแบบเป็นกลุ่ม และการค้าแบบอิสระ แต่ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นกลุ่ม เนื่องจากรูปแบบการค้าที่สำคัญ คือการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศในปริมาณมาก จึงจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนและบุคคลจำนวนมากในการดำเนินงาน นับตั้งแต่การรวบรวมจัดหากัญชา การอัด การบรรจุหีบห่อ ตลอดจนการลำเลียงไปยังจุดส่งออก กลุ่มผู้ค้ากัญชาสามารถแบ่งออกได้ 5 ระดับ ดังนี้

(1) นายทุนค้ากัญชาระดับใหญ่ มักเป็นผู้มีธุรกิจการค้าหรือเป็นเจ้าของกิจการและอาศัยอิทธิพลทางการเมืองหรืออิทธิพลของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อคุ้มครองการค้ากัญชาของตน ในขณะเดียวกัน ก็จะนำรายได้จากการค้ากัญชาเป็นฐานสนับสนุนฐานะและอิทธิพลของตนด้วยบทบาททางด้านการค้านั้นจะเป็นแกนสำคัญในการจัดหาเงินทุนให้แก่กลุ่มผู้ค้าระ-

ตารางที่ 4
ราคาขายปลีกเฮโรอีนในกรุงเทพฯ ปี 2533

ยาเสพติด	ชื่อเรียก (หน่วย)	น้ำหนัก (กรัม)	ราคา (บาท)	คิดเป็นราคาต่อ กก. (บาท)
เฮโรอีน	ออนซ์	20	4,000 - 4,500	200,000 - 225,000
	ตับ	5	1,000 - 4,000	200,000 - 300,000
	บิ๊ก	1	300 - 400	300,000 - 400,000
	ฝา	0.25	100	400,000
	ห่อ/ตัว	0.25 - 0.50	30 - 80	120,000 - 1,600,000

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

รูปที่ 4
ราคาขายส่งเฮโรอีน (เบอร์ 4) เฉลี่ยต่อ 700 กรัม ณ แหล่งผลิต (ภาคเหนือ)
ปี 2525 - 2533

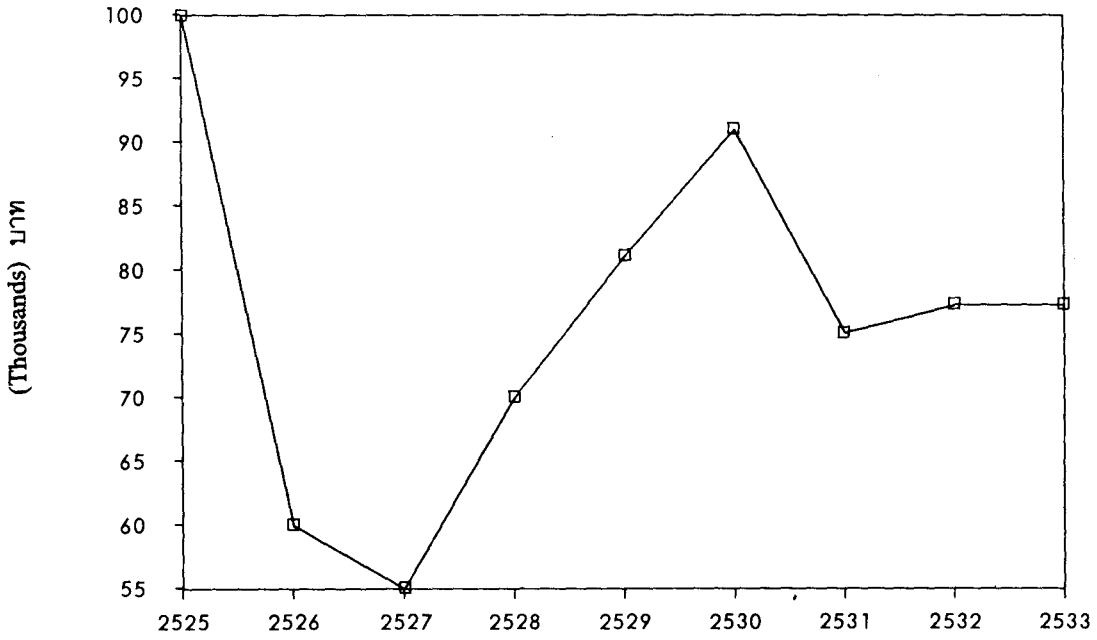

ที่มา :- ราคาขายส่งเฮโรอีนเบอร์ 4 จากสำนักงาน ป.ป.ส.

รูปที่ 5

ราคาฝิ่นดิบและเฮโรอีนเบอร์ 4 ในภาคเหนือของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2525-2533

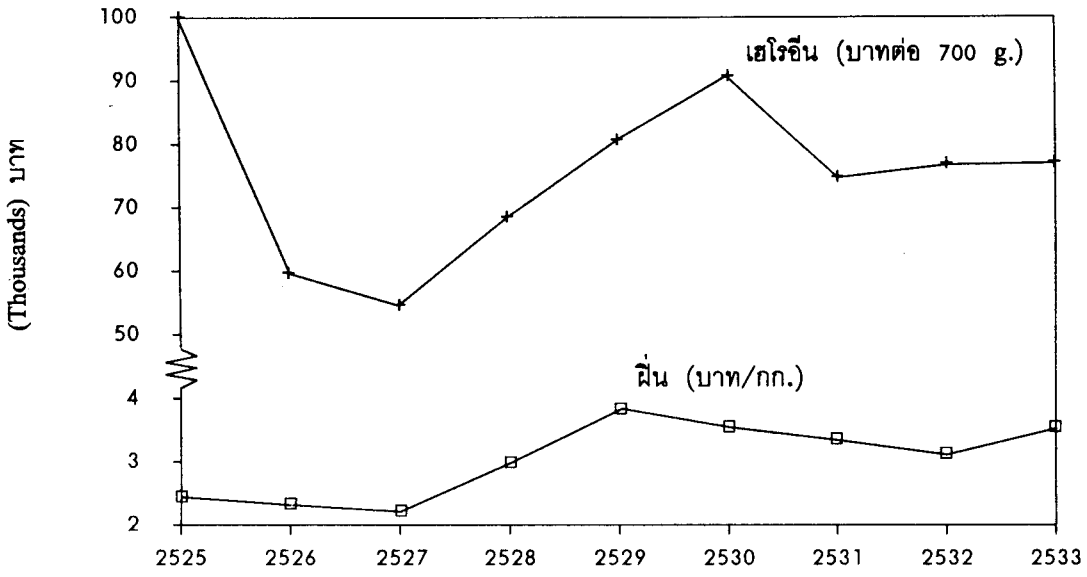

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

ตารางที่ 5

ราคาฝิ่นดิบเฉลี่ย ณ ตลาดต่าง ๆ ปี 2532

ตลาด	ราคาฝิ่นดิบ (บาท/กก.)
ภาคเหนือ	2,500 - 4,000
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,500 - 3,500
ภาคใต้	6,000 - 8,500
มาเลเซีย	12,000 - 23,000

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

ดับอื่น ๆ ในการค้ากัญชากับต่างประเทศเป็นปริมาณมาก ๆ การดำเนินงานจะไม่ดำเนินการด้วยตนเอง แต่จะอาศัยตัวแทนในการดำเนินงานต่าง ๆ และสามารถติดต่อกับนายทุนต่างประเทศได้

(2) นายทุนค้ากัญชาระดับกลาง อาจดำเนินงานในลักษณะกลุ่มอิสระหรือเป็นตัวแทนของนายทุนระดับใหญ่ นายทุนระดับนี้อาจมีธุรกิจอย่างอื่นด้วย เช่น มีกิจการส่งออกสินค้าบางอย่าง แต่จะมีรายได้หลังจากการค้ากัญชา ปริมาณการค้าแต่ละครั้งไม่มากนักหากเป็นการค้าตามลำพัง ในการดำเนินงานจะมีตัวแทนหรือลูกน้องเป็นตัวแทน หรือบางครั้งอาจเข้าไปควบคุมดูแลด้วยตนเอง และมักจะใช้ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออิทธิพลทางการเมืองระดับจังหวัดหรือท้องถิ่นมาสนับสนุนช่วยเหลือการค้ากัญชาของตน

(3) นักค้ากัญชาระดับท้องถิ่น มักจะเป็นตัวแทนหรือลูกน้องของนายทุนระดับใหญ่และระดับกลาง หรือเป็นพ่อค้าคนกลางระหว่างราษฎรผู้ปลูกกัญชากับนายทุน แต่บางครั้งก็ดำเนินการค้ารายย่อยแบบอิสระ พ่อค้าท้องถิ่นจะเป็นผู้ติดต่อกับราษฎรผู้เพาะปลูกอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การให้เงินทุนสนับสนุนแก่ราษฎรผู้เพาะปลูก รวบรวมกัญชา ตลอดจนการอัดและบรรจุหีบห่อ นอกจากนี้ บางครั้งอาจทำหน้าที่เป็นผู้ลำเลียงหรือควบคุมการลำเลียง มักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในระดับท้องถิ่นหรือมีความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น โดยทั่วไป พ่อค้าท้องถิ่นจะรับเงินล่วงหน้าบางส่วนประมาณ 30% ของราคาขายจากนายทุน เพื่อใช้ในการสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ปลูกกัญชาอีกทอดหนึ่ง

(4) ผู้ลำเลียงกัญชา เป็นผู้รับจ้างลำเลียงกัญชาโดยได้ค่าตอบแทนเป็นคราว ๆ มีส่วนรู้เห็นรายละเอียดของกระบวนการค้ากัญชาน้อยมากหรืออาจไม่รู้เลย หากไม่ใช่เป็นนักค้ากัญชาระดับท้องถิ่น

(5) ราษฎรผู้เพาะปลูกกัญชา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ราษฎรที่ทำการเพาะปลูกอิสระ และราษฎรที่ทำการปลูกในรูปสมาชิกของกลุ่ม ราษฎรในกลุ่มจะได้รับโควตาการปลูกจากนายทุนที่ให้การสนับสนุนรวมทั้งการสนับสนุนทางการเงิน ปุ๋ย พันธุ์ และยาฆ่าแมลงอีกด้วย การปลูกกัญชา 1 ไร่จะต้องใช้เงินลงทุนประมาณ 8,000 บาท สำหรับเป็นค่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ยังไม่รวมค่าเมล็ดพันธุ์และแรงงานที่ใช้ ราคากัญชาที่จะได้รับนั้นขึ้นกับคุณภาพของกัญชา กัญชาที่มีคุณภาพดีเมื่อจับดูจะเหนียว หากนำมาคลึงหรือปั้นกับมือจะจับตัวเป็นก้อนไม่แตกกระจาย กัญชา 1 ไร่ หากผลผลิตดีจะขายได้ประมาณ 160,000-200,000 บาท (50-200 บาทต่อกิโลกรัม) แต่พื้นที่เพาะปลูกกัญชาขนาดเป็นไร่นั้นมีน้อย ส่วนใหญ่จะปลูกเป็นหย่อม ๆ พื้นที่ประมาณ 50-100 ตารางวา เพื่อให้ยากต่อการสำรวจพบและปราบปราม

การกำหนดราคา ราคากัญชาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะถูกกำหนดโดยความต้องการ ซึ่งประกอบด้วยความต้องการบริโภคในประเทศและต่างประเทศ (ในสัดส่วน 15 : 85) และอุปทาน ซึ่งประกอบด้วยผลผลิตในประเทศและผลผลิตในประเทศพม่าและลาว ตลาดค้ากัญชาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นตลาดกลางของการค้ากัญชาในภูมิภาคนี้ เนื่องจากเป็นแหล่งเพาะปลูกขนาดใหญ่ของไทย และกัญชาที่ลักลอบนำเข้าก็จะถูกส่งผ่านมายังบริเวณนี้เช่นกัน

ราคากัญชาแห้งในตลาดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มสูงขึ้น ตลอดช่วงปี 2527-2533 (รูปที่ 6) ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะในช่วงเวลาดังกล่าว อุปทานรวมในประเทศไทยน่าจะเพิ่มขึ้น เนื่อง

จากมีการลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 200 ตันต่อปี ราคากัญชาจึงน่าจะมีแนวโน้มลดลง ผู้เขียนคิดว่า สาเหตุอาจมาจากการเพิ่มขึ้นของความต้องการกัญชาจากประเทศและการลดลงของผลผลิตกัญชาในประเทศในช่วงปี 2530-2532 อันเนื่องมาจากภาวะแห้งแล้ง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ราคากัญชาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ช่วง 2528-2532) ไม่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ปลูกกัญชาที่ถูกตัดฟันอย่างมีนัยสำคัญ แต่อย่างไร สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะราคากัญชาจะถูกกำหนดโดยอิทธิพลของปัจจัยภายนอกมากกว่า สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ความสูญเสียที่เกิดจากการตัดฟันไร่กัญชา คิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมากของปริมาณกัญชาที่หมุนเวียนในประเทศไทยทั้งหมด

ความสัมพันธ์ของราคากัญชาในแต่ละตลาดก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับของฝิ่นและเฮโรอีน ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น (ตารางที่ 6)

4.3 การค้ายาม้า

ผู้ค้ายาม้าแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ผู้ผลิตหัวเชื้อ เป็นผู้รวบรวมสารเคมีเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตหัวเชื้อยาม้าโดยต้องว่าจ้างนักเคมีต่างชาติ ซึ่งมักเป็นคนจีนหรือไต้หวันมาควบคุมการผลิต ในอดีตซึ่งยังไม่สามารถทำการผลิตหัวเชื้อเองได้ ผู้ผลิตหัวเชื้อจะเป็นผู้ลักลอบนำเข้าหัวเชื้อจากต่างประเทศเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้ผลิตเม็ด และได้รับส่วนต่างจากการจำหน่ายหัวเชื้อในราคากิโลกรัมละประมาณ 3,000 บาท ปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถประเมินต้นทุนการผลิตหัวเชื้อได้ เพราะไม่ทราบราคาและปริมาณสารเคมีที่ใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีในการผลิตที่แน่ชัด

รูปที่ 6
ราคาขายส่งกัญชาแห้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2527-2533

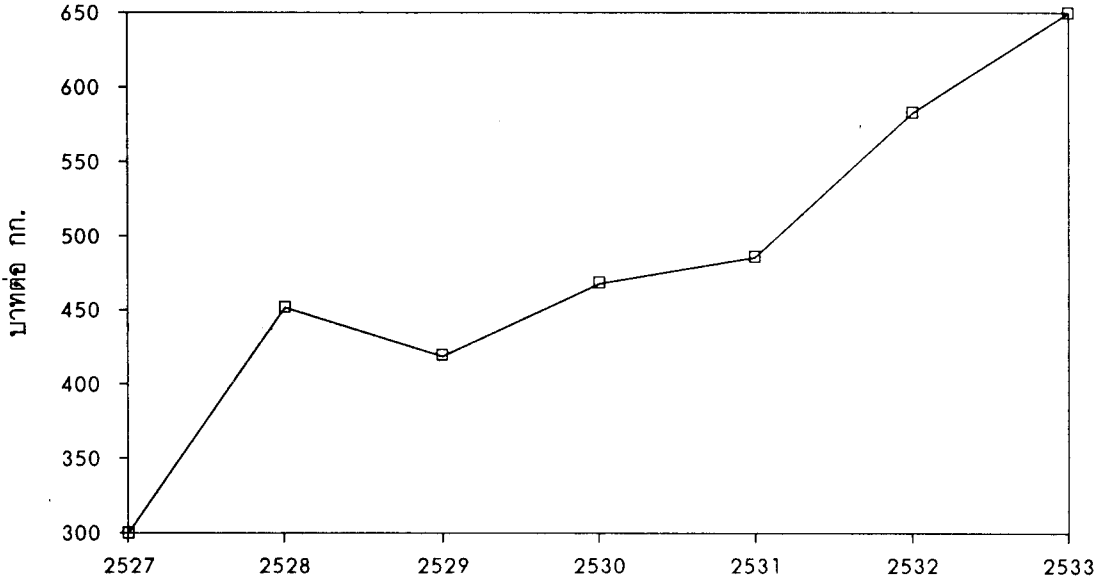

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

ตารางที่ 6
ราคากัญชาแห้งเฉลี่ยในตลาดต่าง ๆ ปี 2532

ตลาด	ราคากัญชาแห้ง (บาท/กก.)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	400 - 800
ภาคเหนือ	500 - 1,300
กรุงเทพมหานคร	1,200 - 1,500
ภาคใต้	2,000 - 3,500
มาเลเซีย	5,700 - 6,600
ฮ่องกง	26,000
สหรัฐอเมริกา	50,000 - 80,000

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

2. ผู้ผลิตเม็ด จะลงทุนในการซื้อหัวเชื้อจากผู้ผลิตหัวเชื้อ และซื้อสารเคมีอื่น ๆ รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อผลิตอัดเม็ด เสร็จแล้วจะขายส่งให้กับลูกค้าซึ่งเป็นผู้ค้าส่งรายใหญ่ในราคาเม็ดละประมาณ 4-7 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของยาม้าที่ผลิตได้ในแต่ละครั้ง กำไรที่ได้ตกประมาณ 2-4 บาทต่อเม็ด

3. ผู้ค้าส่งรายใหญ่ จะรับเม็ดยาจากผู้ผลิตเม็ดไปจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าในกรุงเทพฯ และท้องถิ่น ซึ่งอาจจะมีทั้งผู้ค้าส่งระดับเล็กและผู้ค้าปลีก โดยขายในราคาเม็ดละประมาณ 9-10 บาท กำไรที่ได้ตกประมาณ 3-5 บาทต่อเม็ด

4. ผู้ค้าปลีก ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ค้าที่มีกิจการอื่นด้วย เช่น ปั๊มน้ำมัน ร้านปะยาง ร้านกาแฟ ร้านอาหาร หรือร้านขายยา ในระดับนี้จะมีการขายต่อกันหลายช่วง ซึ่งทำให้ผลกำไรของแต่ละช่วงได้น้อยลงตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ราคาที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคขั้นสุดท้ายตกเม็ดละ 15-20 บาท และได้กำไรประมาณ 6-10 บาทต่อเม็ด

กระบวนการจัดจำหน่ายสามารถสรุปได้ดังรูปที่ 7

การกำหนดราคา ราคายาม้าจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานในประเทศ อุปสงค์หรือความต้องการจะมาจากบรรดาผู้ใช้แรงงานและเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนอุปทานมาจากผู้ผลิตเม็ดซึ่งคาดว่าจะมีอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อยกว่า 15 กลุ่ม (หากเชื่อว่าผู้ค้าแต่ละรายจะมีตราการค้าเพียงชื่อเดียว) ตลาดการค้ายาม้ามีลักษณะค่อนข้างแข่งขัน เห็นได้จากราคาขายปลีกยาม้าในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมาไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ตกประมาณ 15-20 บาทต่อเม็ด) และการจับกุมที่ผ่านมาก็ยังมีไม่มาก เหตุผลประการหนึ่งที่การค้ายาม้าเป็นไปอย่างแพร่หลายเนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สามารถลงโทษผู้ผลิตยาม้าเทียม รวมทั้งผู้ที่บริโภคยาม้าแต่อย่างใด

รูปที่ 7
ลักษณะการค้ายาม้าในประเทศไทย

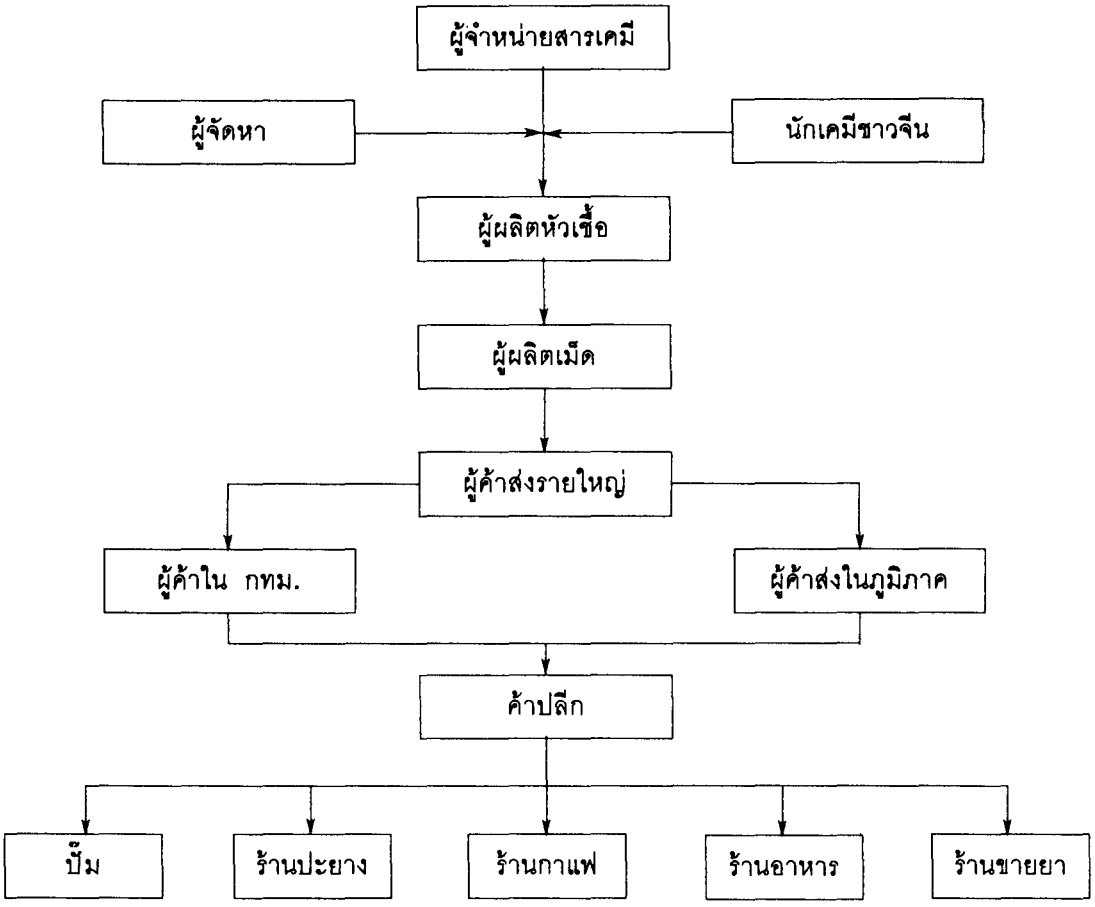

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

5. การประมาณการขนาดของรายได้และส่วนแบ่งที่ตกแก่ผู้ค้ายาเสพติด

การประมาณรายได้จากการค้ายาเสพติด จำเป็นต้องทราบข้อมูล 2 ประเภท

(ก) ปริมาณยาเสพติดที่ผลิตในประเทศ นำเข้า บริโภคในประเทศ และส่งออก

(ข) ราคาจำหน่ายในแต่ละระดับ

อย่างไรก็ดี ข้อมูลที่มีอยู่และเชื่อถือได้มีเพียงราคาจำหน่ายของยาเสพติดแต่ละประเภทเท่านั้น ดังนั้น การประมาณขนาดรายได้จากการค้ายาเสพติดจึงหลีกเลี่ยงมิได้ที่ต้องใช้วิจารณญาณส่วนบุคคลด้วย ในการประมาณการผู้เขียนพยายามใช้ข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมด แล้วตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล ซึ่งพอจะสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

(1) ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่ละประเภททั่วประเทศ (ดูภาคผนวก)

(2) คำนวณค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ยาเสพติดแต่ละประเภททั่วประเทศ (จำนวนผู้ติดยาเสพติด คูณ ค่าใช้จ่ายในการซื้อยาโดยเฉลี่ยต่อวัน คูณ 365)

(3) คำนวณปริมาณยาเสพติดที่ใช้บริโภคภายในประเทศ (ค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเสพติด หาร ราคาขายปลีกยาเสพติด)

(4) ประมาณการปริมาณยาเสพติดที่หมุนเวียนในประเทศต่อปี (ประมาณการปริมาณยาเสพติดบริโภคต่อปี บวก ประมาณการยาเสพติดที่ส่งออก)

(5) ประมาณการปริมาณยาเสพติดที่ส่งออกในประเทศต่อปี [ปริมาณยาเสพติดที่จะทำการส่งออกและถูกจับกุมได้สูงสุด (ทั้งส่วนที่จับกุมได้ในต่างประเทศและในประเทศ) ระหว่างปี 2530-2532 คูณ ดัชนีวัดประสิทธิภาพการจับกุม หัก ปริมาณยาเสพติดที่จับกุมได้]

(6) ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลด้านปริมาณดังนี้

ยาม้า ปริมาณยาเสพติดที่หมุนเวียน
= ปริมาณการบริโภค

กัญชา ปริมาณกัญชาแห้งที่หมุนเวียน
= ปริมาณกัญชาแห้งที่นำเข้า + ปริมาณกัญชาแห้งที่ผลิตได้ในประเทศ - ปริมาณกัญชาแห้งที่ถูกจับกุมได้
= ปริมาณกัญชาบริโภคในประเทศ + ปริมาณกัญชาส่งออก

ฝิ่น/เฮโรอีน
ปริมาณฝิ่นที่ปลูกในประเทศ
= ปริมาณฝิ่นที่บริโภคโดยชาวไทยภูเขา
ปริมาณฝิ่นที่นำเข้า
= (ปริมาณฝิ่นที่บริโภคในประเทศ + ปริมาณฝิ่นที่ส่งออก) + 10 (ปริมาณเฮโรอีนที่บริโภคในประเทศ + ปริมาณเฮโรอีนส่งออก)

ผลการศึกษามีดังนี้

(1) ในปี 2532 ประมาณว่ามีผู้ติดยาเสพติดทั้งประเทศ 495,915-747,127 คน หรือเฉลี่ยประมาณ 621,521 คน โดยเป็นผู้ติดยาในกรุงเทพมหานครจำนวน 122,628-306,570 คน และในภาคต่าง ๆ อีก 373,287-440,447 คน (ดูตารางที่ 4 ก และตารางที่ 5 ก ในภาคผนวก)

(2) ในระดับประเทศ อัตราการระบาดของยาเสพติดแต่ละประเภทมีดังนี้ กัญชา 40.9% เฮโรอีน 39.1% ยาม้า 19.1% และฝิ่น 0.9% (ตารางที่ 6 ก ในภาคผนวก)

(3) มูลค่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคยาเสพติดต่อปีประมาณ 13,548.8-25,784.5 ล้านบาท โดยสัดส่วนของรายจ่ายที่มากที่สุด ได้แก่ เฮโรอีน รองลงมาคือ กัญชา ยาม้า และฝิ่น ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

(4) ประมาณการปริมาณยาเสพติดที่ใช้บริโภคในประเทศต่อปี (ตารางที่ 8)

(5) ประมาณการยาเสพติดที่หมุนเวียนในประเทศ (ตารางที่ 9) คำนวณโดยรวมประมาณการยาเสพติดที่บริโภคในประเทศ กับประมาณการยาเสพติดที่ส่งออก

(6) จากผลประมาณการใน ข้อ (4) และ (5) เราสามารถสรุปผลการประมาณการเกี่ยวกับปริมาณการผลิต นำเข้า ปริมาณหมุนเวียนในประเทศ และส่งออกได้ (ตารางที่ 10)

(7) มูลค่ายาเสพติดที่จำหน่ายได้ในแต่ละปี สามารถคำนวณได้โดยรวมมูลค่ายาเสพติดที่จำหน่ายแก่ผู้บริโภคในประเทศ กับมูลค่ายาเสพติดที่ส่งออกไปต่างประเทศ การประมาณการมูลค่ายาเสพติดที่ส่งออก จำเป็นต้องทราบข้อมูล 2 อย่าง คือ ราคาที่พ่อค้าไทยสามารถขายได้เมื่อนำส่งถึงมือผู้ค้าในต่างประเทศ (C & F Price) กับรูปแบบของการลักลอบนำยาเสพติดออกนอกประเทศ กล่าวคือ การลักลอบนำออกนอกประเทศ เป็นการดำเนินการของพ่อค้าไทยมากน้อยเพียงไร เนื่องจากการนำออกโดยชาวต่างประเทศก็มีอยู่ไม่น้อยเช่นกัน ในกรณีที่คนไทยเป็นผู้ดำเนินการ พ่อค้าส่วนใหญ่ชอบดำเนินการขนส่งด้วยตนเอง (ส่งจนถึงมือผู้ค้าในต่างประเทศ) หรือมักขายขาดในประเทศ เนื่องจากเราไม่ทราบข้อมูลข้างต้นอย่างแน่ชัด ดังนั้น ในการประมาณการจึงกำหนดให้

มูลค่าขั้นต่ำของยาเสพติดที่ส่งออก

= ปริมาณส่งออก คูณ ราคาขายส่ง ณ จุดส่งออกในประเทศ (F. O. B. Price) และมูลค่าขั้นสูง

= ปริมาณส่งออก คูณ ราคาขายส่งในต่างประเทศ (C & F Price + กำไรของผู้ค้าในต่างประเทศ)

ผลการประมาณพบว่า มูลค่ายาเสพติดที่จำหน่ายในปี 2532 อยู่ระหว่าง 28,890.70-166,871.30 ล้านบาท โดยเป็นมูลค่าการขายเพื่อบริโภคในประเทศ 25,784.80 ล้านบาท และมูลค่าที่จำหน่ายเพื่อส่งออก 3,105.80-91,086.50 ล้านบาท (ตารางที่ 11)

(8) ส่วนเหลื่อมที่ตกแก่พ่อค้าคนกลางในประเทศตกประมาณ 7,109.60-95,090.20 ล้านบาท (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 7
ประมาณการรายจ่ายเพื่อการบริโภคยาเสพติดแต่ละประเภทต่อปี

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	ช่วงของรายจ่าย			
	ขั้นต่ำ	(%)	ขั้นสูง	(%)
ฝิ่น	96.98	0.71	126.80	0.49
เฮโรอีน	9,232.13	67.96	20,590.34	79.86
กัญชา	2,749.66	20.24	3,255.31	12.63
ยาม้า	1,506.03	11.09	1,812.05	7.03
รวม	13,584.79	100.00	25,784.50	100.00

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน
- ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่ละประเภท จากตารางที่ 6 ก ในภาคผนวก
- ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อยาเสพติดแต่ละประเภท ดูตารางที่ 7 ก ในภาคผนวก

ตารางที่ 8
ประมาณการปริมาณยาเสพติดที่ใช้ในประเทศต่อปี

ประเภท	ปริมาณยาเสพติดที่ใช้บริโภคในประเทศ[1]	หน่วย
ฝิ่น (สุก)[2]	12,122.50 - 15,850.00	กก.
เฮโรอีน	43,445.32 - 96,895.72	กก.
กัญชาแห้ง	68,741.50 - 81,382.75	กก.
ยาม้า	75,316,500 - 90,602,500	เม็ด

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน

หมายเหตุ : [1] ปริมาณยาเสพติดที่บริโภคในประเทศ = มูลค่าการบริโภค หารด้วยราคาขายปลีก โดยใช้ราคาขายปลีก ดังนี้ ฝิ่นสุก กก. ละ 8,000 บาท เฮโรอีน กก. ละ 212,500 บาท กัญชาแห้ง กก. ละ 40,000 บาท และยาม้า เม็ดละ 20 บาท

[2] ไม่รวมส่วนที่บริโภคโดยชาวไทยภูเขาในประเทศ

ตารางที่ 9
ประมาณการปริมาณยาเสพติดที่หมุนเวียนในประเทศต่อปี

ประเภท	ปริมาณหมุนเวียน	หน่วย
ฝิ่น (สุก)	20,313.10	กก.
เฮโรอีน	111,689.92	กก.
กัญชาแห้ง	559,719.15	กก.
ยาม้า	90.62	ล้านเม็ด

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน
หมายเหตุ : ปริมาณยาเสพติดที่หมุนเวียน = ปริมาณยาเสพติดที่บริโภคในประเทศ (ขั้นสูง) บวก ปริมาณยาเสพติดที่ส่งออก

ตารางที่ 10
ประมาณการปริมาณการผลิต นำเข้า บริโภค และส่งออก
ของยาเสพติดแต่ละประเภทต่อปี

หน่วย : กิโลกรัม

ประเภท	ปริมาณการผลิตในประเทศ (ก)	ปริมาณนำเข้า (ข)	ปริมาณหมุนเวียนในประเทศ[1] (ค)=(ง)+(จ)	ปริมาณบริโภคในประเทศ[2] (ง)	ปริมาณส่งออก (จ)
ฝิ่น	} 1,137,312.3[3] {		20,313.10	15,850.00	4,463.10
เฮโรอีน			111,689.92	96,895.72	14,794.20
กัญชาแห้ง	>20,000	>200,000	559,719.15	81,382.75	478,336.40
ยาม้า	90.62 ล้านเม็ด	-	90.62 ล้านเม็ด	90.62 ล้านเม็ด	-

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน
หมายเหตุ : [1] ดูตารางที่ 9
[2] เป็นตัวเลขประมาณการขั้นสูง (ดูตารางที่ 8)
[3] เป็นตัวเลขผลผลิตฝิ่น ได้จาก [20,313.10 + (10 * 111,689.92)]

ตารางที่ 11
ประมาณการมูลค่าการค้ายาเสพติด ปี 2532

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	มูลค่ายาเสพติดที่จำหน่าย				
	ผู้บริโภคในประเทศ[1]	ต่างประเทศ		มูลค่ารวม	
		ขั้นต่ำ[2]	ขั้นสูง[3]	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
ฝิ่น	126.8	32.4	78.1	159.2	204.9
เฮโรอีน	20,590.3	1,997.2	59,916.5	22,587.5	80,506.8
กัญชาแห้ง	3,255.3	1,076.3	31,091.9	4,331.6	34,346.9
ยาม้า	1,812.4	-	-	1,812.4	1,812.4
รวม	25,784.9	3,105.8	91,086.5	28,890.7	116,871.3

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน

[1]จากตารางที่ 7

[2]ปริมาณส่งออก คูณ ราคาขายส่ง ณ จุดส่งออก (F.O.B. Price)

[3]ปริมาณส่งออก คูณ ราคาขายส่งในต่างประเทศ (C & F Price + กำไรของผู้ค้าส่งรายใหญ่ในต่างประเทศ) โดยเฮโรอีนและกัญชา ใช้ราคาขายในสหรัฐอเมริกา ส่วนฝิ่นดิบใช้ราคาขายในมาเลเซีย

ตารางที่ 12
ประมาณการส่วนเหลื่อมจากการค้ายาเสพติด ปี 2532

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	ส่วนเหลื่อมจากการขาย				
	ในประเทศ	ต่างประเทศ		รวม	
		ขั้นต่ำ	ขั้นสูง	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
ฝิ่น	71.3	17.9	63.6	89.2	134.9
เฮโรอีน	1,308.1	359.3	58,278.6	1,667.4	59,586.7
กัญชา	3,204.4	789.3	30,804.9	3,993.7	34,009.3
ยาม้า	1,359.3	0	0	1,359.3	1,359.3
รวม	5,943.1	1,166.5	89,147.1	7,109.6	95,090.2

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน

6. บทสรุป

บทความนี้นำเสนอการประมาณการรายได้และส่วนแบ่งที่ผู้ค้าคนไทยได้รับจากการค้ายาเสพติด 4 ประเภท คือ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา และยาม้า ในช่วงปี 2532 ผลการศึกษาพบว่ารายได้จากการจำหน่ายยาเสพติดต่อปีมีมูลค่าถึง 28,890.7-116,871.3 ล้านบาท และส่วนแบ่งที่ตกแก่พ่อค้าคนกลางมีมูลค่า 7,109.6-95,090.2 ล้านบาท โดยส่วนเหลื่อมประมาณ 2 ใน 3 ตกแก่ผู้ค้าเฮโรอีน และประมาณเกือบ 1 ใน 3 ตกแก่ผู้ค้ากัญชา รองลงมาคือ ยาม้า และฝิ่น ตามลำดับ หากพิจารณาส่วนเหลื่อมที่ได้จากการค้าในประเทศกับการส่งออกพบว่า สำหรับการค้าเฮโรอีนและกัญชา กว่าร้อยละ 90 ของส่วนเหลื่อมทั้งหมดตกกับการค้าส่งออก และสำหรับการค้าฝิ่นส่วนเหลื่อมที่ได้จากการค้าทั้งสองแบบใกล้เคียงกัน

ผลการศึกษาข้างต้นมีรากฐานอยู่บนความจำกัดของข้อมูลและข้อสมมติ ซึ่งเป็นวิจารณญาณส่วนตัวของผู้เขียนหลายประการ ความเห็นส่วนบุคคลทำนองนี้สามารถลดทอนได้อีกมาก หากผู้เขียนได้รับข้อมูลเพิ่มเติมและความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมากกว่าเดิม ดังนั้นผลงานข้างต้นจึงเสมือนงานนำร่องที่เสนอหลักการและวิธีการในการประมาณการ *บนความจำกัดจำเขี่ยของข้อมูล* หากปราศจากอุปสรรคเช่นนี้แล้ว งานชิ้นนี้คงไม่มีคุณค่ามากนักการตีความหรือการนำเอาผลการศึกษาไปใช้ จึงควรพิจารณาถึง "ข้อมูลใหม่" ที่ผู้เขียนไม่มีโอกาสได้รับรู้ประกอบกัน

จากการศึกษา มีข้อที่น่าสังเกต ดังนี้

(ก) การประมาณการปริมาณยาเสพติดที่หมุนเวียนในประเทศ (ผลิตเอง บวกนำเข้า) น่าจะเริ่มด้วยการประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศ และความต้องการบริโภคยาเสพติดแต่ละประเภท ด้วยเหตุผลสองประการ *ประการแรก* การประมาณการปริมาณยาที่หมุนเวียนโดยพิจารณาทางด้านปริมาณผลผลิตและการนำเข้า มีช่วงความไม่แน่นอนมาก ทำให้ความคลาดเคลื่อนของผลที่ได้รับมีมาก *ประการที่สอง* ปริมาณความต้องการบริโภคต่อปีจะไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนักในแต่ละปี หากเราทราบปีใดปีหนึ่งอย่างแน่ชัด ก็จะสามารถประมาณปริมาณความต้องการในปีอื่น ๆ ได้โดยง่าย

(ข) ผลการประมาณการในบทความนี้ อาศัยผลการวิจัยของ อเนก หิรัญรักษ์ และธนวรรธน์ อิ่มสมบูรณ์ เป็นฐานในการคำนวณ หากฐานข้อมูลที่ใช้มีข้อผิดพลาดย่อมมีผลต่อผลลัพธ์ที่ได้อย่างไม่ต้องสงสัย ผู้เขียนตระหนักดีถึงความเสี่ยงดังกล่าว แต่ทว่าไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่น

(ค) ข้อมูลเกี่ยวกับการระบาดและกระบวนการค้าของกัญชายังมีอยู่น้อย เมื่อเทียบกับยาเสพติดชนิดอื่น ๆ อย่างไรก็ดี การค้ากัญชากำลังเป็นอีกปัญหาที่มาแรงในช่วงปี 2525 เป็นต้นมา เห็นได้จากสถิติผู้ต้องหาคดีกัญชาเพิ่มขึ้นจากกว่า 15,000 รายเป็น 25,000 กว่ารายในปี 2532

(ง) บทความนี้ยังขาดการศึกษาในอีกหลายประเด็นที่สำคัญ เช่น ภาพวิวัฒนาการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งลักษณะของกฎหมายที่มีผลต่อลักษณะการระบาดและการค้าของยาเสพติดแต่ละประเภท

นอกจากนี้ ยังมีหัวข้อที่น่าศึกษาต่อไป ดังนี้

- การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร และในภาคต่าง ๆ จำแนกตามประเภทของยาที่ใช้ ด้วยวิธีการทางสถิติ
- การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้ายาเสพติดต่อสังคมไทย ในเชิงของผลเสียของสังคม (Social Losses) และการบิดเบือนการจัด

สรรทรัพยากรของสังคม (Allocation of Resources and Efficiency)

- การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการติดยาเสพติด (Drug Abuse) ในระดับครัวเรือนและระดับประเทศ

ภาคผนวก

การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่ละประเภทในประเทศไทย

การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดทั่วประเทศ เป็นเรื่องที่ยากลำบาก เพราะเหตุว่าไม่สามารถทำได้ด้วยวิธีทางสถิติทั่วไป ดังเช่นวิธีการสุ่มตัวอย่างได้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีผู้ติดยาคนใดยินดีที่จะยอมรับความจริงว่าตนเองติดยาเสพติด หรือเต็มใจที่จะให้ข้อมูลแก่ผู้สัมภาษณ์ (นอกจากผู้ที่สมัครใจเข้ารับการรักษา) ดังนั้นจึงไม่เป็นที่ประหลาดใจว่าเรายังไม่มีสถิติที่เป็นทางการเกี่ยวกับจำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่อย่างใดในปัจจุบัน สถิติที่มีอยู่ซึ่งพอจะโยงไปถึงการประมาณการจำนวนผู้ติดยา มีเพียงสถิติการจับกุมและการบำบัดรักษาเท่านั้น

ในอดีต มีงานวิจัยบางชิ้นที่ได้กล่าวถึงจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยไว้ ในปี 2502 ผู้ติดฝิ่นที่มาลงทะเบียนมีทั้งสิ้น 70,985 คน ในจำนวนนี้ร้อยละ 53 อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และธนบุรี *(ประยูร นรการผดุง 2509)* ตัวเลขนี้เป็นเพียงจำนวนผู้ติดยาขั้นต่ำ เนื่องจากยังไม่รวมผู้ติดฝิ่นที่ไม่ได้ไปจดทะเบียนซึ่งมีอยู่ค่อนข้างมาก ในปี 2513 มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดอย่างน้อย 300,000 คน *(อรัญ สุวรรณบุบผา ม.ป.ป.)* และเพิ่มเป็นอย่างน้อย 450,000 คน ในปี 2519 ในปี 2522 คนติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นเป็น 600,000 คน และมีผู้เสพเพิ่มขึ้นปีละ 5,500 คน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า งานที่อ้างถึงข้างต้นเหล่านี้ไม่มีหลักฐานอ้างอิงให้เป็นที่ชัดเจนว่า ได้ตัวเลขเหล่านี้มาด้วยวิธีใด และมีข้อที่น่าสังเกตว่า ตัวเลขประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติด 600,000 คนในประเทศไทย เป็นตัวเลขที่มีผู้ใช้อ้างอิงมากที่สุดจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นวิธีการประมาณการที่ใช้ในการบทความนี้จึงวางอยู่บนข้อจำกัดดังกล่าวและทำให้จำเป็นต้องอาศัยงานวิจัยในอดีตที่มีรากฐานมาจากวิธีทางสถิติ ซึ่งมีเพียงชิ้นเดียวที่สามารถใช้ได้คือ "โครงการวิจัยเรื่องการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดจากผู้ให้ข้อมูล : โครงการทดลอง" โดย อเนก หิรัญรักษ์ และธนวรรธน์ อิ่มสมบูรณ์ งานชิ้นนี้ได้พยายามประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธี Key Informant System Survey (KISS) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ กำหนดจังหวัดที่เป็นตัวแทนภาคทั้งสี่ของประเทศ (จังหวัดลำปาง กาฬสินธุ์ นครปฐม และสุราษฎร์ธานี) จากนั้นเลือกชุมชนในเขตและหมู่บ้านในชนบท โดยการสุ่มแบบ Stratified การวิจัยได้ดำเนินการในช่วงปี 2527-2528 ผลการวิจัยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 2 ประการ *ประการแรก* อัตราการติดยาเสพติดต่อประชากร 100,000 คน ในจังหวัดที่ทำการสุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 1 ก.) *ประการที่สอง* การระบาดของยาเสพติดแต่ละประเภทในทุกท้องที่ตัวอย่าง ซึ่งพบว่ามีผู้ติดเฮโรอีน 8.23% ฝิ่น 1.23% กัญชา 62.19% และยาเสพติดชนิดอื่น ๆ 28.35% ของประชากร (ตารางที่ 2 ก)

จากข้อมูลข้างต้น เราสามารถนำมาใช้ในการประมาณการจำนวนผู้ติดยา โดยมีขั้นตอนดังนี้

(ก) ประมาณการจำนวนผู้ติดยาในภาคต่าง ๆ โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในภาค ก. = อัตราการติดยาเสพติดต่อประชากร 100,000

คนในท้องที่ตัวแทน คูณ ประชากรในภาค ก. ปี 2532 หาร 100,000

โดยอัตราการติดยาเสพติดในจังหวัดลำปางเป็นตัวแทนของภาคเหนือ จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครปฐมเป็นตัวแทนของภาคกลาง และจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นตัวแทนของภาคใต้

(ข) ประมาณการจำนวนผู้ติดยาในเขตกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากงานวิจัยของ อเนก หิรัญรักษ์ และคณะไม่ได้ครอบคลุมถึงพื้นที่กรุงเทพฯ ดังนั้นจึงต้องทำการประมาณขึ้นมาใหม่ โดยสมมติให้อัตราการระบาดของยาเสพติดทุกประเภทในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ระหว่าง 2% - 5% ของประชากร ฉะนั้นประมาณการผู้ติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร = 2% (หรือ 5%) คูณ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

(ค) ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่ละประเภทในภาคต่าง ๆ และกรุงเทพฯ โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดประเภท ก. = อัตราการระบาดของยาเสพติดประเภท ก. คูณ ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติด (ผลจากข้อ (ก) และ (ข))

ในการประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่ละประเภท เราจำเป็นต้องแยกประมาณการจำนวนผู้ติดยาในเขตภาคต่าง ๆ กับกรุงเทพมหานคร โดยอัตราการระบาดของยาเสพติดแต่ละประเภทในภาคต่าง ๆ ใช้ผลการวิจัยของ *อเนก หิรัญรักษ์ และคณะ (2528)* ส่วนอัตราการระบาดของยาเสพติดแต่ละประเภทในเขตกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องคำนวณขึ้นใหม่ เนื่องจากงานของ อเนก และคณะไม่ได้ครอบคลุมถึงการประมาณอัตราการระบาดในเขตกรุงเทพมหานครในที่นี้ ใช้สถิติของผู้เข้าบำบัดรักษายาเสพติดแต่ละประเภทในเขตกรุงเทพฯ ของสำนักงาน ป.ป.ส. (ตารางที่ 2 ก.)

มีข้อน่าสังเกตว่า การประมาณข้างต้นใช้อัตราการระบาดของยาเสพติดต่อประชากรที่ได้งานวิจัยที่ทำขึ้นในปี 2528 กับประชากรปี 2532 เพื่อประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดในปี 2532 การคำนวณดังกล่าววางอยู่ข้อสมมติที่ว่า อัตราการระบาดของยาเสพติดต่อประชากรคงที่ในช่วงเวลาดังกล่าว ข้อสมมติข้างต้นอาจเป็นที่กังขาได้ แต่ว่าการประมาณการอัตราการเพิ่มของผู้ที่เข้าบำบัดรักษา ระหว่างปี 2528-2532 ตกประมาณ 3% (ดูตารางที่ 3 ก) ซึ่งใกล้เคียงกับอัตราการเกิดของไทย ดังนั้นข้อสมมติฐานข้างต้นจึงน่าจะพอใช้ได้

ผลการประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศ และจำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่ละประเภท ปี 2532 ปรากฏใน ตารางที่ 4 ก, 5 ก และ 6 ก ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ก.
อัตราการติดยาเสพติดของประชากรในจังหวัดท้องที่ตัวอย่าง ปี 2528

(หน่วย : คน)

ท้องที่ตัวอย่าง	อัตราการติดยาเสพติดต่อประชากร 100,000 คน	
	เขตเมือง	เขตชนบท
ลำปาง	1,431 - 1,667	97 - 128
กาฬสินธุ์	498 - 649	1,027 - 1,179
นครปฐม	764 - 1,077	824 - 981
สุราษฎร์ธานี	1,000 - 1,175	884 - 1,074

ที่มา : *อเนก หิรัญรักษ์ และธนวรรธน์ อิ่มสมบูรณ์ (2528)*

ตารางที่ 2 ก.
ประมาณการอัตราการระบาดของยาเสพติดแต่ละประเภทในเขตกรุงเทพฯ และภาคอื่น ๆ

(หน่วย : ร้อยละ)

ชนิดของยาเสพติด	ภาคอื่น ๆ[1]	กรุงเทพฯ[2]
ฝิ่น	1.23	0.40
เฮโรอีน	8.23	97.54
กัญชา	62.19	0.53
ยาม้าและอื่น ๆ	28.35	1.53
รวม	100.00	100.00

ที่มา : [1] *อเนก หิรัญรักษ์ และธนวรรธน์ อิ่มสมบูรณ์ (2528)*

[2] ประมาณการจากสถิติผู้เข้าบำบัดรักษา ของสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ส. "รายงานสถิติเกี่ยวกับยาเสพติด ประจำปี 2531-2532"

ตารางที่ 3 ก.
สถิติผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา ปี 2527 - 2532

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้เข้ารับการรักษา (คน)
2527	49,198
2528	52,152
2529	56,812
2530	58,080
2531	62,060
2532	58,203

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

ตารางที่ 4 ก.

ผลประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดจำแนกตามภาค ปี 2532

ภาค	ประชากร (1,000 คน)	ประมาณการจำนวนผู้ติดยา (คน) ต่ำสุด	สูงสุด
ภาคเหนือ	10,640.3	22,484.5	27,652.2
- ในเขตเทศบาล	911.8	23,047.9	15,199.7
- นอกเขตเทศบาล	9,728.5	9,436.6	12,452.5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	18,929.9	189,904.6	218,669.4
- ในเขตเทศบาล	851.7	4,241.5	5,527.5
- นอกเขตเทศบาล	18,078.2	185,663.1	213,141.9
ภาคกลาง	11,712.2	95,761.5	116,091.8
- ในเขตเทศบาล	1,244.9	9,511.0	13,407.6
- นอกเขตเทศบาล	10,467.3	86,250.5	102,684.2
ภาคใต้	7,184.4	65,136.1	78,143.6
- ในเขตเทศบาล	973.4	9,734.0	11,437.5
- นอกเขตเทศบาล	6,211.0	55,402.1	66,706.1
กรุงเทพมหานคร	6,131.4	122,628.0	306,570.0
รวมทั่วประเทศ	54,599.1	495,914.7	747,127.0

ที่มา : (1) จำนวนประชากรได้จาก *รายงานผลการสำรวจแรงงานรอบที่ 3 ปี 2532*

(2) ประมาณการจำนวนผู้ติดยาสำหรับภาคต่าง ๆ ใช้อัตราการติดยาเสพติด จากตารางที่ 1 ก.

(3) ประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร ใช้อัตราการติดยาเสพติดของประชากร ช่วงต่ำสุดและสูงสุด คือ 2% และ 5% ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ก.

ผลประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย จำนวนตามภาค ปี 2532

	จำนวนผู้ติดยาเฉลี่ย (คน)	ร้อยละ
ภาคเหนือ[1]	25,068.4	4.03
ภาคอีสาน	204,287.0	32.87
ภาคกลาง	105,926.6	17.04
ภาคใต้	71,639.8	11.53
กรุงเทพฯ	214,599.0	34.53
รวม	621,520.8	100.00

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน โปรดดูภาคผนวก ก.

หมายเหตุ : [1] ไม่รวมผู้ติดฝิ่นที่เป็นชาวไทยภูเขาในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 6 ก.

ผลประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามประเภทยาเสพติด ปี 2532

ชนิดของยาเสพติด	จำนวนผู้ติดยาเสพติด (คน)		
	ภาคอื่น ๆ	กรุงเทพฯ	ทั้งประเทศ
ฝิ่น	4,595-5,418.8	490.5-1,226.3	5,082-6,645.1
เฮโรอีน	30,721.5-36,257.8	119,611.4-299,028.4	150,332.9-335,286.2
กัญชา	232,146.9-273,982.4	649.9-1,624.8	232,796.8-275,607.2
ยาม้า	105,826.8-124,897.9	1,876-4,690.5	107,703-129,588.4
รวม	373,286.7-440,557.0	122,628-306,570.0	495,914.7-747,127.0

ที่มา : ประมาณการโดยผู้เขียน

ตารางที่ 7 ก.

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อยาเสพติดต่อวัน จำแนกตามชนิดยาเสพติด ปี พ.ศ. 2532

	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน (บาท)
ฝิ่น	52.28
เฮโรอีน (เบอร์ 4)	168.25
กัญชา	32.36
ยาม้า (แอมเฟตามีน)	38.31

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. *รายงานสถิติเกี่ยวกับยาเสพติด ประจำปี 2531-2532* เอกสารเผยแพร่ หน้า 77

ตารางที่ 8 ก.

ปริมาณยาเสพติดที่จับกุมได้ จำแนกตามประเภทยาเสพติดปี 2523-2532

(หน่วย : กิโลกรัม)

ปี พ.ศ.	เฮโรอีน	กัญชา	ฝิ่น	แอมเฟตามีน
2523	117.29	95,339.94	355.08	32.91
2524	323.33	64,136.94	414.45	27.57
2525	604.35	87,123.95	1,508.92	9.62
2526	831.86	81,299.09	1,594.81	8.95
2527	1,166.71	112,443.86	3,035.90	2.77
2528	1,282.10	83,836.95	1,450.28	8.97
2529	671.36	1,916,398.72	2,496.36	14.05
2530	1,268.37	206,846.84	1,603.81	602.50
2531	2,207.94	351,585.87	7,251.85	42.65
2532	718.61	107,945.82	35,186.03	54.36

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. *รายงานสถิติเกี่ยวกับยาเสพติด ประจำปี 2531-32* เอกสารเผยแพร่

บรรณานุกรม

ก. ภาษาไทย

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. *ชาวเขา* โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล กรุงเทพฯ 2518

ประยูร นรการผดุง ; นายแพทย์ *ประมวลความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษ* ศูนย์การพิมพ์ พระนคร พ.ศ. 2509

ปัญญา วรรณสถิตย์ และคณะ. "การศึกษาถึงลักษณะและชนิดของวัตถุที่มีฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ลักลอบจำหน่ายให้กับคนขับรถบรรทุกในเขตภาคกลางและภาคเหนือของประเทศไทย" กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2525

พลกูล อังกินันท์. *บทบาทของจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว* ประจักษ์การพิมพ์ กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่สาม 2518

เภา สารสิน. "ปัญหาการควบคุมยาเสพติดในประเทศไทย : การศึกษาเฉพาะกรณีถึงมาตรการและยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติ" เอกสารวิจัยส่วนบุคคล นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 21 พ.ศ. 2521-2522 สำนักงาน ป.ป.ส. 2522

วิชัย โปษยะจินดา. "วิวัฒนาการปัญหายาเสพติดของประเทศ" รายงานผลการวิจัย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิถุนายน 2523

วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม. *ฝิ่นสู่เฮโรอีน*. โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล กรุงเทพฯ 2521

สาธารณสุข, กระทรวง. "ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุยาเสพติดให้โทษเพิ่มเติม" (ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติให้โทษ พุทธศักราช 2465) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 68 ตอน 18 ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2512

ศิริวัฒน์ โอสถานุเคราะห์. "ฝิ่นกับสังคมในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาโททางเศรษฐศาสตร์ แผนกสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2503

อรัญ สุวรรณบุบผา และคณะ. *คู่มือแนวปฏิบัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานศึกษา* คณะกรรมการอำนวยการป้องกันและปราบปรามใช้ยาเสพติดในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

อเนก หิรัญรักษ์ และธนวรรธน์ อิ่มสมบูรณ์ "โครงการวิจัยเรื่องการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดจากผู้ให้ข้อมูล : โครงการทดลอง" รายงานวิจัยเสนอต่อสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงาน ป.ป.ส. เมษายน 2528

ข. ภาษาอังกฤษ

McCoy, A.W., *et al. The Politics of Heroin in Southeast Asia.* New York: Harper & Row Publishers, 1972.

อภินันทนาการ

จาก

บริษัท พัฒนาการแพทย์ จำกัด
(เตาปูนโพลีคลีนิค)

494/7-8 ถนนประชาราษฎร์ สาย 2 บางซื่อ
เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10800

โทร. 585-2035 (แผนกทั่วไป)
585-1873 (แผนกฟัน)